

ZAAKREGISTER

Aalmoezen

Beheer daarvan in de oude kerk - IV.4.5-8
 Gebed en aalmoezen - III.20.39
 Zelfverloochening en aalmoezen - III.7.5-7

Aanbidding

Definitie - II.8.16
 Komt alleen God toe - I.12.1
 Komt God toe volgens het eerste gebod -
 II.8.16
 Moeten brood en wijn aanbeden worden? -
 IV.17.35-37

Aanneming door God

Door de Middelaar - II.12.2
 In Christus - III.22.1
 Niet van nature - II.2.20
 Onderpand en zegel: de Geest - III.2.12;
 III.24.1
 Van de Joden als volk van God - IV.16.4

Aanvechting

zie: Zekerheid van het geloof

Aardse goederen

Dubbel gevaar - III.10.1
 Gebruiken als niet gebruiken - III.10.4
 Hoofregel voor gebruik daarvan - III.10.2
 Lust van het vlees en de beteugeling daarvan -
 III.10.3-6
 Rentmeesterschap - III.10.5
 Tegenwoordige leven is voor de gelovigen een
 pelgrimsreis - III.10.1
 Tevredenheid - III.10.5
 We moeten letten op onze eigen roeping -
 III.10.6

Aartsbisschoppen en patriarchen

Wie zij zijn - IV.4.4

Aartsengel

Michaël wordt in de Schrift zo genoemd -
 I.14.8

Aartsvaders

Hoe God zich aan hen geopenbaard heeft -
 I.6.2; IV.8.5

Kenden de verwachting van het eeuwige leven
 - II.10.7-14

Abraham

Gerechvaardigd door het geloof alleen -
 III.11.13
 Vader van de gelovigen - II.10.11
 Wie zijn de kinderen van Abraham? - IV.16.12

Absolutie

Niet onvoorwaardelijk - III.4.14, 18
 Sleutelmacht en absolutie - III.4.14-15

Accommodatie

God onze 'vijand'? - II.16.2
 Gods 'berouw' - I.17.12-14
 In de Schrift past God zich aan onze zwakheid
 aan - I.13.1; IV.17.23
 In OT - II.7.2; II.11.13

Achab

Zijn geveinsde bekering - III.3.25; III.20.15

Acolythen

Wie zij waren in de oude kerk - IV.4.1, 9

Adam

Schepping *zie: Mens*
 Val *zie: Zondeval*

Adiaphora

Vrijheid ten aanzien van uitwendige zaken van
 middelmatige aard - III.19.7-8

Adoptie

zie: Aanneming door God

Afgoden

Besluit van het apostelconvent daarover -
 IV.10.21
 Ijdelheid daarvan bevestigd door Jesaja en
 anderen - I.11.4
 Oorsprong - I.11.8
 Verboden door het tweede gebod - II.8.17
 Verering daarvan de eeuwen door - I.11.8
 Worden door de Schrift gesteld tegenover God
 - I.11.1

Afgodendieners

Beschouwen hun beelden niet als goden -
I.11.9
Hebben besef dat er maar één God is - I.10.3

Aflaat

Getuigenissen van Leo en Augustinus daarover
- III.5.3
Gods evangelie tegenover de aflaten - III.5.2, 5
In strijd met de Schrift - III.5.2
Is een aanvulling op genoegdoening - III.5.1
Oorsprong - III.5.5
Overblijfselen van het lijden van Christus? -
III.5.4
Overtollige verdiensten van martelaars? -
III.5.3
Volgens de roomse leer - III.5.1

Afschaffing van de wet

Heeft de wet voor de gelovigen afgedaan? -
II.7.12-17

Afsnijding

Drie doeleinden - IV.12.5
Onderscheid tussen afsnijding en banvloek -
IV.12.10
Wat dit inhoudt - IV.12.5

Afvalligen

Bekering voor hen onmogelijk - III.3.21-25

Algemene openbaring

Door onwetendheid en slechtheid verstikt of
bedorven - I.4
In de menselijke geest - I.3
In Gods werken - I.5

Allegorieën

Behoren niet verder te gaan dan de regel van de
Schrift - II.5.19
Hebben weinig betekenis voor de fundering
van een dogma - III.4.4-5

**Alomtegenwoordigheid van het lichaam van
Christus**

Afgewezen - IV.17.16-19, 26-30

Ambitie

Verontreinigt deugden en gaven van de heide-
nen - II.3.4

Ambt van Christus, drievoudig

Belang van deze leer - II.15.1
Door de Vader aan Christus toevertrouwd -

II.15.1

Koninklijk ambt van Christus *zie aldaar*
Priesterlijk ambt van Christus *zie aldaar*
Profetisch ambt van Christus *zie aldaar*

Anabaptisten

zie: Wederdopers

Anathema

zie: Banvloek

Antichrist

Paus is de antichrist - IV.2.12; IV.7.24-25

Antropomorfieten

Droomden van een lichamelijke God - I.13.1

Apostolische Geloofsbelijdenis

Algemene opmerkingen - II.16.18
Auteurschap - II.16.18
Over de kerk - IV.1.2-3
Over het werk van Christus - II.16.5-18
Over vergeving van zonden - IV.1.20, 27

Apostolische successie

Afgewezen - IV.2.2-4

Armenzorg

In de vroege kerk - IV.4.5-8
Opgedragen aan de diakenen - IV.3.9

Atheïsme

Verworpen - I.3.1; I.5.1

Autopistie

Schrift is in zichzelf betrouwbaar - I.7.5

Avondmaal

Bestaat uit twee zaken: lichamelijke tekenen
en geestelijke werkelijkheid - IV.17.11
Betekenis van de belofte in het avondmaal -
IV.17.4-7
Christus wordt niet bij ons gebracht maar wij
bij Hem - IV.17.31
Communie onder één gestalte? - IV.17.47-50
Consubstantiatie *zie aldaar*
Doeleinden daarvan - IV.17.37-39
Geeft ons echte gemeenschap met Christus -
IV.17.10
Grote betekenis daarvan voor de gelovigen -
IV.17.1-2
Hoe is Christus aanwezig? - IV.17.19
Hoe is onze gemeenschap met Christus in het
avondmaal? - IV.17.33

Instellingswoorden - IV.17.20-25
 Kan niet zonder het Woord - IV.17.39
 Moet veelvuldig gebruikt worden - IV.17.44-46
 Mogen brood en wijn aanbeden worden? -
 IV.17.35-37
 Ongelovigen en het avondmaal - IV.17.34
 Ontheiliging daarvan door roomsen *zie: Mis,*
roomse
 Tekenen: brood en wijn - IV.17.1
 Transsubstantiatie *zie aldaar*
 Uiterlijke rituelen - IV.17.43
 Waarom gebruikte Christus brood en wijn? -
 IV.17.3
 Wat betekent 'onwaardig' eten en drinken? -
 IV.17.40
 Wat is het 'eten' van Christus' vlees? - IV.17.5-
 11
 Zelfonderzoek - IV.16.30; IV.17.40-42

Banvloek

Levert zelden of nooit iets op - IV.12.10
 Onderscheid tussen banvloek en afsnijding -
 IV.12.10

Beeld van God

Christus het beeld van God? - I.15.3
 Osiander daarover - I.15.3
 Sterk argument voor onsterfelijkheid van de
 ziel - I.15.3
 Verschil tussen 'beeld' en 'gelijkenis'? - I.15.3
 Voor en na de zondeval - I.15.4
 Wat dit inhoudt leren we uit het herstel van de
 verdorven natuur - I.15.4
 Wat wordt daarmee bedoeld? - I.15.3

Beelden

Argumenten voor aanbidden daarvan weerlegd
 - I.11.14-16
 Augustinus daarover - I.11.13
 Boeken van de leken? - I.11.5, 7
 Elk gebruik daarvan leidt tot afgoderij - I.11.9
 Geest van de mens werkplaats van afgodsbeel-
 den - I.11.8
 God maakt een tegenstelling tussen Zijn stem
 en elke gestalte - I.11.2
 God onderwijst door Woord en sacramenten
 - I.11.7
 Klacht van Seneca daarover - I.11.2
 Komen voort uit verlangen naar vleeselijke
 gedaante van God - I.11.8
 Moeten zij in christelijke kerken een plaats
 hebben? - I.11.13
 Onderscheid tussen 'eren' en 'dienen'? -
 I.11.11; I.12.2

Roomse beelden toonbeelden van overdaad en
 schaamteloosheid - I.11.7
 Tekenen van Gods aanwezigheid rechtvaardig-
 gen deze niet - I.11.3
 Twee soorten: geoorloofd en ongeoorloofd -
 I.11.12
 Verboden - I.11.1-2
 Veroordeeld door oude schrijvers - I.11.6
 Worden door de Schrift leugeners
 genoemd - I.11.5

Begeerte

Ook in wedergeborenen; als zonde voor God -
 III.3.10-13
 Veroordeeld in het tiende gebod - II.8.49
 Waarom eist God een rechtschapenheid tot in
 het diepst van ons hart? - II.8.50

Begravenis

Begravenisrituelen van de ouden - III.25.8
 Van Christus en de betekenis daarvan - II.16.7

Bekering

Afhankelijk van onze wil? - II.3.7
 Belijdenis van zonden *zie aldaar*
 Beschrijving van Paulus in zeven oorzaken,
 effecten of onderdelen - III.3.15
 Bestaat uit twee delen: doding en levendma-
 king - III.3.3, 8-9
 Bijzondere gave van God - III.3.21
 Blijft levenslang nodig - III.3.10-14, 20
 Definitie - III.3.5
 Drie kernpunten - III.3.6-9
 Dwaling van Novatianen - III.3.21-23
 Geen grond voor vergeving - III.3.20
 Geneesmiddel voor onze verdorven natuur -
 II.3.6
 Geveinsde en oprechte bekering - III.3.25
 Gewone en bijzondere boetedoening - III.3.18
 Hatens van de zonde is begin daarvan - III.3.20
 Is de wedergeboorte - III.3.9
 Is een ommekeer van het leven tot God -
 III.3.6
 Komt voort uit oprecht vrezens van God -
 III.3.7
 Nauw verbonden met vergeving van zonden -
 III.3.19-20
 Niet alleen begonnen maar ook voleindigd
 door genade - II.3.6
 Onmogelijk voor afvalligen - III.3.21-25
 Uiterlijke boetedoening niet de hoofdzaak -
 III.3.17
 Uiterlijke en innerlijke bekering - III.3.16
 Uitsluitend te danken aan Gods genade -

II.3.6-14
 Van Achab en Ezau - III.3.25
 Verandering in de ziel en niet alleen in uitwendige daden - III.3.6
 Vloeit voort uit geloof en gaat daar niet aan vooraf - III.3.1-2
 Volgens Johannes de Doper - III.3.19
 Vruchten: vroomheid en liefde - III.3.16
 Weerlegging van roomse leer *zie: Bekering, roomse visie op de*
 Wettische en evangelische bekering - III.3.4
 Wordt werkelijkheid in gemeenschap met Christus - III.3.9

Bekering, roomse visie op de

Aflaat *zie aldaar*
 Bestaat uit drie delen - III.4.1
 Biecht *zie aldaar*
 Genoegdoening *zie: Genoegdoening, leer van de*
 Vagevuur *zie aldaar*
 Verbrijzeling van hart - III.4.2-3
 Verkeerde opvatting met grote gevolgen - III.4.1-2

Belastingen

Wanneer zijn deze geoorloofd? - IV.20.13

Belijdenis van zonden

Bevrijdt van vrees over de zonde - III.4.12-14
 Biecht *zie aldaar*
 Gemeenschappelijke belijdenis: gewoon en bijzonder - III.4.11
 Particuliere belijdenis: twee vormen - III.4.12
 Vruchten van verborgen belijdenis - III.4.10
 Zonden moeten beleden worden aan God - III.4.9

Beloften van God

Beloofte en avondmaal - IV.17.4-7
 Beloofte en doop - IV.15.14-18
 Beloofte en gebed - III.20.13
 Beloofte en verkiezing - III.24.17
 Beloofte en vrije wil - II.5.6-10
 Beloofte in OT - II.6.3; II.7.2-4; II.10.7-14; II.11.2; III.17.6
 Getuigenissen van Gods liefde jegens ons - III.2.32
 Grondslag van het geloof - III.2.7, 29-32
 Hebben geen kracht zonder het geloof - III.13.4
 Heeft God aan de wet toegevoegd opdat we Hem zouden liefhebben - II.8.4
 In Christus vervuld - III.2.32
 Nut voor ongelovigen en gelovigen - II.5.10

Overeenkomst tussen beloften van de wet en die van het evangelie - III.17.1-3
 Verschil tussen beloften van de wet en die van het evangelie - III.11.17
 Vervulling van Gods beloften en onze verdienste - III.13.4
 Voorwaardelijke beloften van de wet zijn niet tevergeefs gegeven - II.7.4
 Zijn nog niet allemaal vervuld - II.9.3

Beloning naar onze werken

Beloning als erfenis - III.18.2
 Beloning als genade - III.18.3
 Beloning berust op vergeving - III.18.5
 Beloning voor ondervonden verdrukking? - III.18.7
 Geen bewijs van rechtvaardiging door de werken - III.18
 Hoe is geloof een 'werk'? - III.18.10
 Met welk doel zegt God een beloning toe? - III.18.4
 Rechtvaardiging door de liefde? - III.18.8
 Rechtvaardiging door de werken *zie aldaar*
 Rijke jongeling - III.18.9
 Verdienste van de werken *zie aldaar*
 Wat betekent 'schatten in de hemel vergaderen'? - III.18.6
 Wat betekent 'vergelding naar de werken'? - III.18.1

Beproevingen

Beogen overdenking van toekomstige leven - III.9.1
 Beogen verachting van tegenwoordige leven - III.9.1
 Gezonden door God - I.17.8
 Van gelovigen en ongelovigen verschillend - III.4.31-32
 Verschil tussen filosofische en christelijke volharding - III.8.9-11
 Zijn om vele redenen nodig - III.8.2

Berouw van God

Berouw kan bij God niet voorkomen - I.17.12
 Waarom wordt er in de Schrift over gesproken? - I.17.13

Besnijdenis

Overeenkomsten met de doop - IV.16.3
 Teken van afsterving van de zonde - IV.16.11
 Verschillen met de doop - IV.16.4

Biecht

Gebaseerd op doop van Johannes en woorden

van Jakobus - III.4.6
 Gebaseerd op een allegorie - III.4.5
 Kerkelijke inzetting of goddelijke verplichting? - III.4.4-8
 Strijd tussen canonisten en scholastieke theologen daarover - III.4.4
 Weerlegging roomse dwalingen over het belijden van zonden - III.4.15-24

Bijgeloof

Bespot God - I.4.3
 Groot onderscheid tussen onbestemde kennis van God en ware vroomheid - I.4.4
 Komt voort uit bederf ware kennis van God - I.4.1
 Leidt tot gedwongen dienst aan God - I.4.4
 Moet in vasten vermeden worden - IV.12.19-20
 Niet te verontschuldigen - I.4.1, 3
 Verschilt van zuivere religie - I.12.1
 Ware aard daarvan - III.20.22

Bileam

Erkende onveranderlijkheid van God - I.17.12

Binden en ontbinden

Wat wordt daarmee bedoeld? - IV.6.3; IV.11.1-2

Bisschoppen

Belangrijkste taak: bediening van Woord en sacramenten - IV.4.3
 Bij hun roeping heeft de vroege kerk de Schrift gevolgd - IV.4.10
 Door wie ze gekozen worden - IV.3.13
 Hoe de gemeente beroofd is van het recht hen te kiezen - IV.5.2
 Hoe hun wijding geleidelijk veranderde - IV.4.15
 Hoe zij gekozen moeten worden - IV.3.12
 Naam is synoniem aan 'ouderlingen', 'herders' en 'dienaren' - IV.3.8
 Ononderbroken opvolging vanaf de apostelen? - IV.2.2-4
 Positie in vroege kerk - IV.4.2
 Procedure voor ordening - IV.4.14
 Wie ervoor in aanmerking komen - IV.3.12

Brood

Betekenis daarvan in Gebed des Heeren - III.20.44
 Gegist of ongegist brood bij avondmaal? - IV.17.43
 Houdt ons op zichzelf niet in leven - I.16.7
 In welk opzicht lichaam van Christus? - IV.17.20

Burgerlijke regering

Ambt van de overheden volgens de Schrift - IV.20.9
 Belastingen - IV.20.13
 Burgerlijke wetten en de wet van God - IV.20.14-16
 Drie regeringsvormen - IV.20.8
 Gehoorzaamheid aan God gaat boven alles - IV.20.32
 Gezagsdragers dienen als gezanten van God hun werk te doen - IV.20.6
 Goedgekeurd en verordineerd door God - IV.20.4
 Hoe gaat een christen om met burgerlijke rechtspraak? - IV.20.17-21
 In hoeverre moeten tirannen gehoorzaamd worden? - IV.20.24-32
 Is oorlog geoorloofd? - IV.20.11-12
 Moeten geestelijken zich onderwerpen aan de overheid? - IV.11.15-16
 Noodzaak en belangrijkste taken - IV.20.3
 Overheden moeten geëerd en gehoorzaamd worden - IV.20.22-23
 Verhouding burgerlijke en kerkelijke rechtspleging - IV.11.1, 3-4
 Wettige overheden moeten tirannie tegengaan - IV.20.31
 Wie de overheden afwijst, wijst God af - IV.20.7

Catechese

Belang daarvan - IV.19.13

Celibaat

Af te leiden uit onthouding levitische priesters? - IV.12.25
 Afhankelijk van gave van onthouding - II.8.42-43
 In de geschiedenis van de kerk - IV.12.26-28
 In strijd met de Schrift - IV.12.23
 Is de gelofte om celibatair te leven God verzoeken? - IV.13.3
 Maagdelijkheid voortreffelijker dan het huwelijk? - IV.12.27
 Mag een gelofte om celibatair te leven verboden worden? - IV.13.20-21
 Onderscheidingsteken van een priester? - IV.12.24

Ceremoniën van de wet

Niet in uitwerking maar wel in gebruik afschaft - II.7.16
 Waren vol van Christus - II.7.1

Cherubs

Betekenis daarvan - I.11.3
 Rechvaardigen beelden van God niet - I.11.3

Chiliasten

Weerlegd - III.25.5

Christelijke leven

Aansporingen daartoe - III.6.2-3
 Christelijke vrijheid *zie: Vrijheid, christelijke*
 Christen niet volmaakt maar blijft daar wel naar streven - III.6.5
 Ethiek van de Schrift niet zo methodisch als die van de filosofen - III.6.1
 Gelovigen en de wet - II.7.12-13
 Heel het christelijke leven moet een soort vasten zijn - III.3.17; IV.12.18
 Hoe moeten we omgaan met het tegenwoordige leven? *zie: Leven, tegenwoordige*
 Is een doorlopend streven en aanhoudende oefening om het vlees te doden - III.3.20
 Kruisdragen *zie aldaar*
 Noodzaak van deze leer en wijze van behandeling - III.6.1
 Overdenking van het toekomstige leven *zie aldaar*
 Valse christenen kennen dit leven niet - III.6.4
 Zelfverloochening *zie aldaar*

Christenen

Confirmatie noodzakelijk om christen te zijn? - IV.19.9
 Naamchristenen - III.6.4
 Plicht van degenen die deze heilige naam dragen - III.6.4
 Waarom worden zij zo genoemd? - II.15.5

Christus

Bedienaar, maar ook bewerker, leidsman en vorst van de zaligheid - II.17.1
 Bekend in OT maar in evangelie ten volle geopenbaard - II.9
 Bron en oorsprong van het leven - IV.17.8
 Door het geloof en de Geest hebben we gemeenschap met Hem - III.1.1
 Drievoudig ambt *zie: Ambt van Christus, drievoudig*
 Eenswezens met God de Vader - I.13.4; IV.8.16
 Enige Voorbidder bij de Vader - III.20.17-20
 Gehoorzaamheid *zie: Gehoorzaamheid van Christus*
 Gelijkvormigheid aan Hem *zie: Gelijkvormigheid aan Christus*
 Heeft over satan en zijn legermacht getriom-

feerd - I.14.18

Heel onze zaligheid ligt in Hem - II.16.19
 Hoofd van de kerk - IV.6.9
 Is de troost die de uitverkorenen beloofd is - II.6.3
 Kennis van Christus *zie aldaar*
 Materie of substantie van alle sacramenten - IV.14.16
 Menswording *zie aldaar*
 Middelaar *zie aldaar*
 Moet aanbeden worden - I.13.24
 Namen *zie: Christus, namen van*
 Persoon *zie: Christus, persoon van*
 Spiegel van Gods verkiezing - III.24.5
 Verlossingswerk *zie: Verlossingswerk van Christus*
 Verschillende manieren waarop Hij de kerk onderwijst - IV.8.5
 Zonder geloof in Hem is kennis van God de Schepper nutteloos - II.6.1
 Zonder Hem kon God zich niet goedgunstig aan Israël betonen - II.6.2

Christus, namen van

God - I.13.8
 Jehova - I.13.9
 Jezus - II.16.1; II.16.19
 Tweede Adam - I.15.4; II.12.7
 Woord - I.13.7
 Zoon van God - II.14.6

Christus, persoon van

Heeft een goddelijke natuur *zie: Godheid van de Zoon*
 Heeft een waar menselijk lichaam aangenomen - II.13.1-4
 Hoe de twee naturen één persoon vormen - II.14.1-8
 Moest als Middelaar God en mens zijn - II.12.1-3
 Wat wordt bedoeld met 'hypostatische vereniging'? - II.14.5
 Zoon van God niet in aardse lichaam opgesloten - II.13.4

Concilies

Belangrijke kerkvergaderingen *zie: Kerkvergaderingen, belangrijke*
 Beoordeling verschillende concilies - IV.9.8-11
 Bestaat de kerk in de vergadering van haar herders? - IV.9.6-7
 Christus heeft voorzitterschap over alle concilies - IV.9.1
 Concilies die elkaar tegenspreken - IV.9.9
 Gezag daarvan volgens de Schrift - IV.9.2

Goed middel om leergeschil om te lossen - IV.9.13
 Hebben alleen gezag als ze overeenstemmen met de Schrift - IV.9.8
 Is de waarheid afhankelijk van de herders? - IV.9.3-5
 Kunnen volgens roomsen niet dwalen - IV.8.10
 Macht om de Schrift goed te keuren? - IV.9.14
 Macht om de Schrift uit te leggen? - IV.9.13-14
 Moeten ook dwalende leidlieden gevolgd worden? - IV.9.12
 Oude concilies moeten gerespecteerd worden - IV.9.1
 Rome noemt alle uitspraken van concilies Schriftuitleg - IV.9.14
 Wat is 'samenkomen in de naam van Christus'? - IV.9.2
 Wie mag ze samenroepen? - IV.7.8

Confirmatie

Augustinus daarover - IV.19.12
 Doet afbreuk aan betekenis doop - IV.19.8
 Gebruik in oude kerk - IV.19.4
 Geen sacrament - IV.19.5
 Niet af te leiden uit voorbeeld apostelen - IV.19.6
 Noodzakelijk om christen te zijn? - IV.19.9
 Oude gewoonte van confirmatie wel prijzenswaardig - IV.19.13
 Rooms en daarover - IV.19.5
 Zalving met 'olie der zaligheid' - IV.19.7

Consistentie

Brengt allerlei ongerijmdheden met zich mee - IV.17.18
 Leidt tot gedachte dat Christus' lichaam alomtegenwoordig is - IV.17.16
 Vermengt de twee naturen van Christus - IV.17.17

Cornelius

Niet aangenomen op grond van eigen verdienste - III.17.4; III.24.10
 Waarom is hij gedoopt? - IV.15.15, 18
 Zijn geloof - III.2.32

Dag des Heeren

zie: *sabbat*

Dankbaarheid jegens God

Moet altijd betoond worden - III.20.28
 Wordt in eerste gebod vereist - II.8.16

David

Voorafbeelding van enige voorspraak van Christus - III.20.25
 Voorafbeelding van koningschap van Christus - II.7.2

Diakenen

Hun ambt - IV.3.9; IV.4.1
 In oude kerk - IV.4.5-8
 In roomse kerk - IV.5.15-19
 Twee soorten - IV.3.9
 Verdeling van kerkelijke goederen - IV.4.6
 Verschil tussen roomse diakenen en die van oude kerk - IV.19.32

Diakonessen

In oude kerk - IV.13.19

Diefstal

Hoe het tegendeel in praktijk gebracht moet worden - II.8.46
 Verboden - II.8.45
 Verschillende vormen - II.8.45

Dienaren van de kerk

'Dienaren', 'herders', 'opzieners' en 'ouderlingen' door elkaar gebruikt - IV.3.8
 Hun regering zie: *Regering van de kerk*
 Hun roeping zie: *Roeping van de dienaren van de kerk*
 Noodzakelijk en nuttig voor de kerk - IV.3.2

Discipelen

Synoniem voor gelovigen - III.2.6

Doding van het vlees

Deel van de bekering - III.3.8
 Vrucht van de dood van Christus - II.16.7

Donatisten

Weerlegd - IV.1.13; IV.12.11-12; IV.15.16

Dood

Christenen moeten daarvoor niet vrezen - III.9.5
 Doodsverachting van de filosofen - III.9.5
 Martelaren zijn moedig en onbevreesd de dood ingegaan - I.8.13
 Redenen om deze niet te vrezen - III.9.5

Dood van Christus

Door Zijn dood betaalde Christus onze losprijs - II.17.5
 Door Zijn dood verwierf Christus voor ons

genade - II.17.4
 Grote kracht daarvan - II.16.3
 Heeft Christus door Zijn dood iets voor zichzelf verdiend? - II.17.6
 Waarom de kruisdood? - II.16.6
 Zaligheid wordt in het bijzonder daaraan toegeschreven - II.16.5

Doodslag

Ook in het hart verboden - II.8.39
 Twee redenen voor dit verbod - II.8.40
 Verboden - II.8.39

Doodzonde

Onderscheid tussen doodzonde en vergeeflijke zonde? - II.8.58-59; III.4.28

Doolhof

Beeld voor de geest van elk mens in natuurlijke staat - I.5.12

Doop

Bevrijdt niet van de erfzonde - IV.15.10-12
 Blijft geldig ongeacht leven van de gedoopte - IV.15.17
 Definitie - IV.15.1
 Dient ook als geloofsbelijdenis - IV.15.13,15
 Doop van Johannes en christelijke doop - IV.15.7-8
 Getuigt van vergeving der zonden - IV.15.1
 Goede en verkeerde doopgebruiken - IV.15.19
 Hangt niet af van de waardigheid van de bedienaar - IV.15.16-18
 Hoe moeten we deze gebruiken? - IV.15.14-15
 Ingesteld om geloof te versterken, te voeden en te verzekeren - IV.15.14
 Inwijdingsteken - IV.15.1
 Kinderdoop *zie aldaar*
 Nooddoop? - IV.15.20
 Paulus heeft niemand voor de tweede keer gedoopt - IV.15.18
 Relatie tussen doop en boetvaardigheid - IV.15.4
 Teken van dood en opstanding in Christus - IV.15.5
 Teken van vereniging met Christus - IV.15.6
 Twee doeleinden - IV.15.1
 Voorafschaduwingen van de doop in OT - IV.15.9
 Vrouwen mogen niet dopen - IV.15.21-22

Douleia en latreia

Dwaas onderscheid - I.11.11; I.12.2

Drie-eenheid

Anti-trinitarische ketterijen - I.13.21-29
 Behoedzaamheid en ingetogenheid zijn hier vereist - I.13.21
 Beperkingen van theologische termen - I.13.5
 Betekenis 'persoon' - I.13.2
 Bijzonder kenteken van God - I.13.1
 Door de komst van Christus is God meer van nabij in drie Personen bekend geworden - I.13.16
 Eenheid van de drie Personen - I.13.16, 19
 Eensgezindheid oude theologen over deze leer - I.13.29
 Enkele definities - I.13.6
 Godheid van de Geest - I.13.14-15
 Godheid van de Zoon - I.13.7-13
 Nut oudkerkelijke terminologie - I.13.3-5
 Onderlinge relaties tussen Vader, Zoon en Geest - I.13.16-20
 Orde in de Drie-eenheid? - I.13.18
 Reëel onderscheid tussen de drie Personen - I.13.17, 19
 Samenvattende omschrijving - I.13.20
 Vestigia Trinitatis? - I.13.18
 Wordt erkend in doopformule - I.13.16

Duivels

Aantal is bijna oneindig - I.14.14
 Duivel is gevallen schepsel - I.14.16
 Duivel is vijand van God en de gelovigen - I.14.15
 Duivels bestaan echt - I.14.19
 Duivels en de duivel - I.14.14
 Hoe zijn ze gevallen? - I.14.16
 Kunnen gelovigen nooit overwinnen - I.14.18
 Kunnen niets doen zonder de wil en toestemming van God - I.14.17-18
 Onverzoenlijke strijd tegen de duivel - I.14.15
 Satan *zie aldaar*
 Schrift spreekt over duivels om te waarschuwen - I.14.13
 Worden door God gebruikt om de gelovigen te oefenen - I.14.18

Eed

Definitie - II.8.23
 Misbruik - II.8.24-25
 Moet elke eed afgewezen worden? - II.8.26-27

Eenvoud van de Schrift

Bewijs van goddelijke oorsprong - I.8.11
 Wekt afkeer van vele trotse mensen op - I.8.11

Eer van God

- Wordt aangetast als mensen roemen in zichzelf - III.13.2
 Wordt aangetast als we Hem een bepaalde gedaante toedichten - I.11.1
 Wordt zichtbaar in onze verzoening met Hem - III.4.26

Eigenschappen van God

- Autousia - I.14.3
 Geestelijkheid - I.13.1
 Geopenbaard opdat we God kennen, vrezen en vertrouwen - I.10.2
 Oneindigheid - I.13.1
 Onveranderlijkheid - II.11.13
 Openbaring daarvan in de Schrift - I.10.2
 Openbaring daarvan in het bijzonder in de mens - I.5.3, 6, 10
 Openbaring daarvan in schepping en voorzienigheid - I.2.1
 Samenvatting daarvan in Exodus 34 - I.10.2

Elia

- Waarom hij veertig dagen vastte - IV.12.20

Elohim

- Term wordt soms ook op schepselen toegepast - I.13.9

Engelen

- Aard, taak en verschillende namen - I.14.5
 Beschermengelen? - I.14.7
 Beschermers en helpers van de gelovigen - I.14.6
 Bestaan echt - I.14.9
 Doel van de leer van de engelen - I.14.12
 Dwaling van manicheeërs - I.14.3
 Geschapen door God - I.14.4
 Hebben geen goddelijke natuur - I.14.3
 Kwade engelen *zie: Duivels* en *Satan*
 Mogen geen goddelijke eerbewijzen krijgen - I.14.10
 Rangorde, aantal en gedaante - I.14.8
 Roemrijk en verheven toonbeeld van Gods werken - I.14.3
 Waarom worden ze door God gebruikt? - I.14.11
 Zijn bedienaars van Gods weldadigheid jegens ons - I.14.6
 Zijn gediensgeesten - I.14.9

Epicureeërs

- Wijzen elke opvatting over God af - I.5.12

Eren

- Hoe moeten we degenen eren die boven ons gesteld zijn? - II.8.35

Erfzonde

- Contrast tussen Adam en Christus - II.1.6
 Definitie in twee delen - II.1.8-9
 Doop bevrijdt daar niet van - IV.15.10-12
 Dwalingen van pelagianen en anderen - II.1.5
 Geldt alle mensen - II.1.5
 Heeft zich niet door navolging verbreid - II.1.6
 Hoe gaat de zonde van de ene generatie op de andere over? - II.1.7
 Onze ondergang is te wijten aan verworping van onze natuur - II.1.10-11
 Schriftgedeelten die deze leer bevestigen - II.1.5
 Term die door ouden gebruikt is - II.1.5

Ergernissen

- 'Ergernis der farizeeërs' - III.19.11
 'Ergernis der zwakken' - III.19.11
 Gehoorzaamheid aan God is het belangrijkste - III.19.13
 Gewetensvrijheid ten opzichte van menselijke inzettingen? - III.19.14-16
 Twee soorten: geven en ontvangen van ergernis - III.19.11
 Wie zijn zwak en wie zijn farizeeërs? - III.19.12

Evangelie

- Bestaat in twee hoofddelen - III.3.1, 19
 Bij uitstek van toepassing op de verkondiging van de genade in Christus - II.9.2
 Geloof is gehoorzaamheid daaraan - III.2.6
 Johannes stond tussen wet en evangelie - II.9.5
 Nauw verbonden met geloof - III.11.17
 Ook aan de vaders bekend - II.9.2
 Ruime en strikte betekenis - II.9.2
 Verschil tussen wet en evangelie - II.9.4
 Wordt ook verworpenen verkondigd - III.24.1

Evangelisten

- Hun ambt - IV.3.4

Exorcisten

- Hoe moeten we roomse exorcisten beoordelen? - IV.19.24

Extra-Calvinisticum

- Zoon van God niet in aardse lichaam opgesloten - II.13.4

Ezau

Geveinsde bekering - III.3.25

Farizeeën

Legden ondraaglijke lasten op - IV.10.26

Filosofen

Hun hoogmoed in het aanbevelen van de deugd - III.7.2

Hun twijfel over de onsterfelijkheid van de ziel - I.15.6

Kunnen soms treffende en gepaste uitspraken over God doen - II.2.18

Superioriteit van de ethiek van de Schrift boven die van de filosofen - III.6.1

Verscheidenheid en verwarring in hun spreken over God - I.5.12

Waarheid treedt ook bij hen soms lichtend aan de dag - II.2.15

Gebed

Alleen in de naam van Christus - III.20.17

Bidden en danken zeer aan elkaar verwant - III.20.28

Bidden op geregelde tijden? - III.20.50

Gebed des Heeren *zie aldaar*

Gebruik zang en gesproken taal - III.20.31-33

Geen ijdele omhaal van woorden - III.20.29

Geloof en gebed - III.20.1

Graaft de schatten op die het geloof in het evangelie heeft gezien - III.20.2

Knielen bij openbare gebed? - IV.10.33

Moet geschieden in volkstaal - III.20.33

Nauw verbonden met vroomheid - III.20.10

Noodzaak en nut - III.20.2-3

Onverhoorde gebeden? - III.20.52

Openbare gebed - III.20.29-30

Persoonlijke gebed - III.20.28

Regels *zie: Gebed, regels voor het*

Volharden in het gebed - III.20.51

Vooraf een zaak van de geest en het hart - III.20.29

Voorbede van heiligen? - III.20.21-27

Voorspraak van Christus - III.20.17-20

Gebed, regels voor het

Eerste regel: zuivere aandacht voor God - III.20.4-5

Tweede regel: besef van eigen onvermogen en gebrek - III.20.6-7

Derde regel: ootmoed en verootmoediging - III.20.8-10

Vierde regel: vertrouwen op verhooring - III.20.11-16

Gebed des Heeren

Alles wat we moeten en kunnen vragen is daarin te vinden - III.20.48

Bestaat uit twee keer drie beden - III.20.44

Christus komt daarmee onze onwetendheid te hulp - III.20.34

Niet strikt aan de woorden gebonden - III.20.49

Noodzakelijk hulpmiddel - III.20.34

Onderverdeling en hoofdinhoud - III.20.35

Regel voor alle gebeden - III.20.48-49

Uitleg *zie: Gebed des Heeren, uitleg van het*

Zes of zeven beden? - III.20.35

Gebed des Heeren, uitleg van het

'Onze Vader' *zie: Vader*

Eerste bede is nodig omdat God zo schandelijk tekort gedaan wordt - III.20.41

Hoe moeten we de naam van God 'heiligen'? - III.20.41

Onderscheid tussen eerste en tweede bede - III.20.42

Wat betekent het 'komen' van Gods koninkrijk? - III.20.42

Derde bede is nadere toelichting van tweede bede III.20.43

Derde bede gaat niet over Gods verborgen wil - III.20.43

Wat betekent de bede om 'dagelijks brood'? - III.20.44

Waarom eerst 'brood' en dan 'vergeving'? - III.20.44

Waarom worden onze zonden 'schulden' genoemd? - III.20.45

Is de vijfde bede voorwaardelijk? - III.20.45

Wat betekent het om niet 'in verzoeking' geleid te worden? - III.20.46

Wat is 'de boze'? - III.20.46

Waarom is 'Want van U is het koninkrijk...' toegevoegd? - III.20.47

Wat betekent 'Amen'? - III.20.47

Geboden van God

Bij uitleg altijd letten op het doel - II.8.8

Drie soorten - II.5.6

Niet beoordelen naar onze vermogens - II.5.6

Onderverdeeld in tien woorden - II.8.12

Gebruiken en genieten

We mogen het geschapene ook genieten - III.10.3

Geest

Strijd tussen vlees en geest - II.2.27; II.7.5;

III.2.18; III.3.13-14

Geestelijkheid, geestelijken

Onjuiste aanduiding - IV.4.9

Vrijgesteld van burgerlijk recht? - IV.11.15-16

Wie zij waren - IV.4.9; IV.12.1

Gehoorzaamheid

Moet ouders bewezen worden - II.8.35

Moet overheden bewezen worden, zelfs als ze tiranniek zijn - IV.20.29

Niets is God zo aangenaam - II.8.5

Gehoorzaamheid van Christus

Heeft de vijandschap tussen God en ons weggenomen - II.16.5

In plaats van Adam - II.12.3

Gelijkvormigheid aan Christus

In de beproevingen - III.8.1

In de opstanding - III.25.3

Gelofen

Doen we aan God alleen - IV.13.2

Drie zaken die daarbij aandacht verdienen - IV.13.2

Gelofte van Jeftha - IV.13.3

Gelofen in het algemeen - IV.13.6

Gelofen uit naastenliefde - IV.19.26

Monastieke geloften *zie: Celibaat en Monniken*

Ontaarding en gevaren - IV.13.1

Onze krachten en roeping moeten daarbij overwogen worden - IV.13.3

Verkeerde geloften - IV.13.7

Vier doeleinden waarop ze gericht kunnen zijn - IV.13.4-5

Zijn ontoelaatbare geloften bindend? -

IV.13.20-21

Geloof

Aard van de 'kennis' van het geloof - III.2.14-15

Bekering is de vrucht daarvan - III.3.1-2

Betekeningen van 'geloof' in de Schrift - III.2.13

Christus is het voorwerp - II.6.4; III.2.1

Definitie - III.2.7

Door de Geest in het hart gewerkt en verze-
geld - III.2.33-37

Gaat samen met de vreze des Heeren - III.2.26-27

Gaat vaak met dwalingen gepaard - III.2.31

Geloven dat God bestaat is niet genoeg - III.2.6

Grijpt Christus aan zoals Hij door de Vader wordt voorgesteld - III.2.8

Grondslag is Gods genadige belofte - III.2.7, 29-32

Houdt de blik gericht op Gods welbehagen - III.2.28

'Impliciet' geloof? - III.2.2-6

In hoeverre is God het voorwerp? - II.6.4; III.2.1

In welke zin een 'werk'? - III.18.10

Is als een leeg vat - III.11.7

Kan niet zonder gebed - III.20.1

Leer van het geloof door roomsen verdorven - III.2.2

Let in het Woord vooral op de beloften -

III.2.7; III.2.29

Niet gelegen in ontzag voor de kerk maar in kennis van God en Christus - III.2.3

Onderscheid tussen 'gevormd' en 'ongevormd' geloof? - III.2.8-9

Relatie tot hoop en liefde - III.2.41-43

Stelt zich niet tevreden met onzekere en wisselende meningen - III.2.15

Strijd van het geloof *zie: Zekerheid van het geloof*

Valse geloof van verworpenen - III.2.10-12

Verkiezing is de moeder daarvan - III.22.10

Voornaamste werk van de Geest - III.1.4

Zekerheid van het geloof *zie aldaar*

Geloofsartikelen of -regels

Bevoegdheid van de kerk om deze te leren en uit te leggen - IV.8-9

Fundamentele en niet-fundamentele geloofsartikelen - IV.1.12

Gelovigen

Hebben in dit leven te kampen met veel aan-
vechtingen en strijd - III.2.17

Kunnen nooit van de zaligheid afvallen *zie: Volharding der heiligen*

Verskil tussen hun kastijding en de straf van de ongelovigen - III.4.31-32

Waarom worden zij 'rechtvaardigen' genoemd? - III.17.10

Zijn door God geleerd - III.2.6

Zijn kinderen van God en vertonen Zijn beeld - I.14.18

Gelovigen van het Oude Testament

Hadden beloften van een beter leven - II.10.10

Hoe nuttig de ceremoniën voor hen waren - II.7.16-17

Hun sacramenten hadden dezelfde kracht als die van NT - IV.14.23

In hoeverre hebben zij kennis van het evangelie gehad? - II.9.1

Gelukzaligheid van de gelovigen

In dit leven - II.15.4

Na dit leven - III.25.10-11

Gemeenschap der heiligen

Mag niet verbroken worden - IV.13.14

Wat wordt daarmee bedoeld? - IV.1.3

Gemeenschap met Christus

Aard van deze gemeenschap - III.11.5, 10

Daardoor ontvangen wij een tweevoudige genade - III.11.1

Door de Geest en het geloof - III.1.1

God heeft uiterlijke hulpmiddelen daarvoor gegeven - IV.1.1

In het avondmaal - IV.17.33

Noodzakelijk om te delen in de verlossing - III.1.1

Genade

Corrigeert en herstelt onze verdorven natuur - II.3.6

Oorzaak van alles wat goed is in de mens - II.3.6

'Werkende' en 'meewerkende' genade? - II.2.6; II.3.11

Genade, tweevoudige

Evangelie bestaat in twee hoofddelen - III.3.1, 19

Ontvangen we in Christus - III.11.1

Rechtvaardiging en heiliging gaan samen - III.11.6

Vergeving van zonden heeft prioriteit - III.3.19

Genoegdoening, leer van de

Christus heeft volkomen genoeg gedaan - III.4.26

Omschrijving van deze roomse leer - III.4.25

Onderscheid tussen doodzonden en vergeeflijke zonden? - III.4.28

Onderscheid tussen schuld en straf? - III.4.29-30

Onderscheid tussen tijdelijke straffen en de eeuwige straf? - III.4.30

Oude kerkleraars over deze leer - III.4.38-39

Strijdig met twee zaken: Gods eer en onze gewetensrust - III.4.27

Tegenover deze leer stellen we de genadige vergeving van zonden - III.4.25

Twee soorten oordelen van God: wraak en

kastijding - III.4.31

Uitleg van Schriftgedeelten die voor deze leer zouden pleiten - III.4.31-37

Gerechtigheid

Doel van Gods wet is de vervulling daarvan - II.8.51

Gods wet is enige en volmaakte leerregel daarvan - II.8.5

In Gods wet worden niet slechts ruwe vormen en eerste beginselen daarvan geleerd - II.8.51

Gerechtigheid van Christus

Is volmaakt en kan alleen voor Gods aangezicht bestaan - III.14.12

Gerechtigheid van de mens

Gerechtigheid van de gelovigen altijd geloofsgerechtigheid - III.14.11

Huichelaars en naamchristenen hebben geen gerechtigheid - III.14.7-8

In zichzelf hebben de gelovigen geen gerechtigheid - III.14.9-10

Ongelovigen hebben geen gerechtigheid - III.14.1-6

Roomse visie op de gerechtigheid van de gelovigen - III.14.12-21

Verdienste van de werken *zie aldaar*

Vier categorieën mensen - III.14.1

Waarom beroepen gelovigen zich soms op hun gerechtigheid? - III.17.14

Getuigenis van de Geest, inwendig

Bevestigt gezag van de Schrift - I.7.4-5

Daardoor verkrijgen we zekerheid van onze aanneming - III.24.1

Nauw verbonden met het Woord - I.9; II.5.5

Geweten

Aardse rechterstoel en rechterstoel van het geweten - IV.10.5

Definitie - III.19.15; IV.10.3

Ergernissen *zie aldaar*

Gericht op God alleen - III.19.16; IV.10.4

Gewetensrust *zie aldaar*

Gewetensvrijheid ten opzichte van menselijke inzettingen? - III.19.14-16

In relatie tot Gods wet - IV.10.4

In relatie tot menselijke wetten - II.8.46; IV.10.5

Mag de kerk het geweten binden? - IV.10.5-8

Middelmatige zaken - IV.10.4

Gewetensrust

Wordt alleen verkregen door rechtvaardiging uit genade - III.13.3-5

Gewoonte

Beroep daarop niet doorslaggevend - Opdracht.5

God

Beeld van God *zie aldaar*

Berouw van God *zie aldaar*

Drie-eenheid *zie aldaar*

Eigenschappen van God *zie aldaar*

Enige geschikte getuige over zichzelf - I.11.1; I.13.21

Er is maar één God - I.10.3

Gedraagt zich ten opzicht van ons als een man jegens zijn vrouw - II.8.18

Haat dubbelhartigheid - III.3.6

Handelen van God in de harten van mensen *zie aldaar*

Hoe werkt Hij in de verworpenen? - I.18

Is de bron en oorsprong van alle goed - I.2.2

Is de Schepper van alle dingen *zie: Schepping*

Is geen Schepper voor één ogenblik - I.16.1

Kent alleen de harten - II.8.23

Moet in Zijn werken aanschouwd worden - I.5.9

Niet de auteur van de zonde *zie: Zonde*

Ook de satan moet Hem dienen - II.4.5

Openbaart zich in de Schrift op dezelfde manier als in Zijn werken - I.10.1

Openbaart zich in Zijn deugden - I.5.9

Raadsplan van God *zie aldaar*

Regeert alle dingen en moet zo erkend worden *zie: Voorzienigheid van God*

Schrift stelt God tegenover alle goden van de heidenen - I.10

Verscheen soms in de gedaante van een mens - I.11.3

Waarom wordt Hij 'onze Vader in de hemel' genoemd? - III.20.36-40

We mogen geen beelden van Hem maken *zie: Beelden*

Werkt langs twee wegen in Zijn uitverkorenen - II.5.5

Wezen van God *zie aldaar*

Goddellozen

Hun opstanding uit de dood - III.25.9

Hun verschrikkelijke lijden in de hel - III.25.12

Mogen soms een tijd hun gang gaan maar worden uiteindelijk gestraft - I.5.7

Onderscheid tussen hun straf en de kastijding

van de gelovigen - III.4.31-32

Worden alleen maar harder onder de slagen van God - III.4.32

Zijn ook in de zichtbare kerk te vinden - IV.1.7

Zijn werktuigen van Gods voorzienigheid maar niet te verontschuldigen - I.17.5

Godheid van de Geest

Bewijzen daarvoor - I.13.14-15

Godheid van de Zoon

'Engel van de eeuwige God' - I.13.10

Goddelijke werken van Christus - I.13.12

Goddelijke wonderen van Christus - I.13.13

Godheid van Christus in OT - I.13.9

Godheid van Christus in NT - I.13.11

'Woord' is God en eeuwig - I.13.7-8

Godsdienst

Alleen de ware God mag gediend worden - I.12.1

Bij alle mensen is de kiem daarvan aanwezig - I.4.1

Eigenwillige godsdienst *zie: Godsdienst, eigenwillige*

Geen bedenkfel van een paar mensen - I.3.2

Kern van de religie is in dit geschrift samengevat - Brief

Niet elke manier om met godsdienst bezig te zijn is goed - I.4.3

Verschil tussen zuivere religie en bijgeloof - I.12.1

Ware godsdienst is met de waarheid verbonden - I.4.3

Ware godsdienst is niet gedwongen maar vrijwillig - I.4.4

Godsdienst, eigenwillige

In het dienen van God zijn we afhankelijk van wat God zegt - IV.10.24

Menselijke uitvindingen in de eredienst - IV.23-26

Paulus waarschuwt daarvoor - IV.10.24

Goedheid van God

Eigenlijke voorwerp van het geloof - III.3.19

Handelen van God in de harten van mensen

Beeld van Augustinus: het paard en zijn berijder - II.4.1

God, satan en de mens zijn werkzaam in dezelfde gebeurtenis - II.4.2

In uitwendige aangelegenheden - II.4.6-7

Ons hart staat onder beheersing van Gods

bewegende kracht - II.4.7
 Ook de satan moet God dienen - II.4.5
 Schrift over Gods handelen in goddeloze
 mensen - II.4.4
 Wat is 'verharding'? - II.4.3

Handen, opheffen van de
 Waarom wordt dat in het gebed gedaan? -
 III.20.5, 16

Handoplegging
 Ritueel werd door de apostelen gebruikt bij de
 ordening van dienaren - IV.3.16
 Sacrament? - IV.14.20; IV.19.31

Harmonie tussen Oude en Nieuwe Testament
zie: Testament, Oude en Nieuwe

Hart
 God alleen kent het - II.8.23
 Is in de hand van God - I.18.2
 Natuurlijke hardheid daarvan - II.3.7-8
 Verharding daarvan door God? - I.18.2; II.4.3
 We moeten bidden met ons hart - III.20.5

Haten
 Van de zonde is het begin van de bekering -
 III.3.20
 Van een broeder is moord - II.8.39

Heidenen
 Hebben geen zaligmakende kennis van God -
 II.6.4
 Hemelpoort is voor hen gesloten - II.6.1

Heidense godsdiensten
 Schrift verwerpt goden van de heidenen -
 I.5.13; I.10
 Zijn zonder onderscheid leugen en bedrog -
 II.6.1

Heilige Geest
 Band waarmee Christus ons metterdaad aan
 zich verbindt - III.1.1
 Benamingen voor de Geest in de Schrift -
 III.1.3
 In het bijzonder aan Christus geschonken -
 III.1.2
 Inwendig getuigenis *zie: Getuigenis van de Geest,*
inwendig
 Is God - I.13.14-15
 Werkt het geloof, Zijn voornaamste werk -
 III.1.4; III.2.33-37
 Wordt Geest van de Vader en Geest van de

Zoon genoemd - III.1.2
 Zijn onderzoek wordt aangeduid als 'vuur' -
 III.5.9
 Zonde tegen de Heilige Geest *zie aldaar*

Heiligen
 Gemeenschap der heiligen - IV.1.3
 Hun gelukzaligheid in de hemel - III.25.10
 Kunnen gestorven heiligen voorbede voor ons
 doen? - III.20.21-27
 Waarom beroepen zij zich soms op hun
 onschuld? - III.14.18; III.17.14; III.20.10
 Zijn ontsteld en verbijsterd als zij God ont-
 moeten - I.1.3

Heiligheid
 Gave van God - II.5.7
 Manier waarop de Schrift ons daartoe aan-
 spoort - III.6.2
 Middel tot vereniging met God; hoewel we
 Hem eerst moeten aanhangen - III.6.2
 Vrucht en doel van de verkiezing - III.22.3;
 III.23.12
 Wet van God is de regel daarvan - II.8.5

Hel
 Ellende van de verworpenen in de hel -
 III.25.12

Hel, nederdaling van Christus in de
 Apostolische Geloofsbelijdenis daarover -
 II.16.8
 Christus is niet in de onderwereld geweest -
 II.16.9
 Hoe moet dit geloofsartikel verstaan worden?
 - II.16.10-12
 Is onderscheiden van Christus' begrafenis -
 II.16.8

Hemelvaart van Christus
 Aard daarvan - II.16.14
 Echte begin van Zijn koninklijke heerschappij
 - II.16.14
 Hemelvaart en avondmaal - IV.17.27-30
 Velerlei vruchten daarvan voor het geloof -
 II.16.16

Herders
zie: Dienaren van de kerk

Hiërarchie
 Dionysius en zijn hemelse hiërarchie - I.14.4
 Geen grond voor vergelijking tussen hemelse
 en aardse hiërarchie - IV.6.10

Term niet gepast voor de regering van de kerk
- IV.4.4

Hoererijs

Huwelijk remedie daartegen - II.8.43

Verboden - II.8.43

Homoousios

Woord komt niet in de Schrift voor maar legt
de betekenis daarvan wel uit - IV.8.16

Zoon van God is eenswezens met de Vader -
I.13.4; IV.8.16

Hoofd

Christus is het enige Hoofd van de kerk - IV.6.9

Ontbloten daarvan bij het bidden - III.20.33

Hoogmoed

Alle mensen aangeboren - I.1.2

Verkeerde zelfkennis maakt hoogmoedig,
goede zelfkennis nederig - II.1.1

Verspert de weg tot Christus - III.12.8

Volgens Augustinus begin van al het kwaad -
II.1.4

We zijn van nature geneigd om onszelf te
vleien - II.1.2

Zelfverloochening laat daarvoor geen ruimte
- III.7.2

Hoop

Aard daarvan - III.25.1

Geloof en hoop soms door elkaar gebruikt -
III.2.43

Genieten van geestelijke goederen gaat schuil
in de hoede daarvan - II.9.3

Onafscheidelijke metgezel van het geloof -
III.2.42

Reikt verder dan de dood - III.2.40; III.24.7

Wordt door het kruis versterkt - III.8.3

Horen

Wordt in de Schrift gebruikt voor geloven -
III.2.6

Huichelarijs

God haat dubbelhartigheid - III.3.6

Leidt tot een schaduwbeeld van godsdienst -
I.4.4

Mensen zijn daar van nature toe geneigd - I.1.2

Huwelijk

Instelling van God - II.8.41

Maagdelijkheid voortreffelijker dan het huwe-
lijk? - IV.12.27

Mag niemand verboden worden - IV.12.23
Noodzakelijk als bijzondere gave tot maagde-
lijk leven ontbreekt - II.8.42

Remedie tegen hoererijs - II.8.43

Sacrament? - IV.19.34-37

Hypostatische vereniging

Wat wordt daarmee bedoeld? - II.14.5

Impliciet geloof

Bedenksel van de roomsen - III.2.2

Slechts een voorstadium van het geloof -
III.2.5

Ingetogenheid

Moet hele christelijke leven beheersen -
III.3.17; IV.12.18

Moet in acht genomen worden bij gehele leer
van de godsdienst - I.14.4

Intentie

Ook als we het goed bedoelen, vallen we vaak
in zonde - II.2.25

Inzicht, geestelijk

Bestaat uit drie zaken - II.2.18

Izaäk

Zijn geloof ging gepaard met dwalingen -
III.2.31

Zijn moeilijke leven - II.10.12

Jakob

Zijn hoop was niet alleen op aardse dingen
gericht - II.10.13

Zijn moeilijke leven - II.10.12

Zijn visioen over de ladder - I.14.12

Jefta

Zijn gelofte - IV.13.3

Jeruzalem

Waarom met Gods naam aangeduid? 1.13.9

Jezuïeten

Hun verkeerde opvatting over de bekering -
III.3.2

Jezus

Bernardus over deze naam - II.16.1

Waarom krijgt Christus deze naam? - II.16.1

Joden

Hun voorrechten - II.11.11

Zijn de eerstgeborenen in Gods huisgezin -
IV.16.14

Johannes de Doper

Doop van Johannes en de christelijke doop -
IV.15.7-8

Stond tussen wet en evangelie in - II.9.5

Waarom hij van de moederschoot geheiligd
was - IV.16.17

Judas

Deelgenomen aan het laatste avondmaal? -
IV.17.33-34

Uitverkoren? - III.24.9

Juridische procedures

Moeten deze altijd afgewezen worden? -
IV.20.17-21

Kardinalen

Opkomst daarvan - IV.7.30

Kastijding van de gelovigen

Komt eerder voort uit liefde dan uit toorn -
III.2.21

Onderscheiden van de straf van de verworpenen - III.4.31-32

Katharen

Hun dwaling over de heiligheid van de kerk -
IV.1.13

Kennis van Christus

Bekering eerste toegang daartoe - III.3.20

Gemeenschap met Christus *zie aldaar*

Ten dele in OT - II.9.1

Ten volle in het evangelie - II.9.1-2

Waarin deze bestaat - III.2.6

Kennis van God

Algemene openbaring *zie aldaar*

Als Schepper - I.1-18

Als Verlosser in Christus - II.1-17

Definitie - I.2.1

Gevolgen daarvan - I.1.2-3

God is de enige geschikte getuige over zichzelf
- I.11.1; I.13.21

God moet als Vader gekend worden - II.6.1, 4

Gods wezen is onbegrijpelijk - I.5.1

Grootste geluk en hoogste doel van ons leven
- I.5.1

Moet leiden tot eerbied en vertrouwen - I.2.2;
I.10.2

Natuurlijk besef van God - I.3-4

Nauw verbonden met kennis van onszelf -
I.1.1

Niet belangrijk wat God is maar hoe Hij is -
I.2.2

Niet zaligmakend zonder Christus - II.6.1, 4

Om enig begrip van God te krijgen, behoeven
we niet buiten onszelf te gaan - I.5.3

Omschrijving - I.1-2

Onbestemde en huichelachtige kennis van God
- I.4.4

Schrift is noodzakelijk om God werkelijk te
kennen - I.6; I.10.1

Tot welke kennis God ons roept - I.5.9

Tweevoudig - I.2.1

Uit Gods werken: schepping en voorzienig-
heid - I.5

Vereist vroomheid - I.2.1

Vrucht van gehoorzaamheid - I.6.2

Wordt verstikt en verdorven door onwetend-
heid en slechtheid - I.4

Kennis van onszelf

Goede en verkeerde zelfkennis - II.1.1

Moet leiden tot wantrouwen aan onszelf en
verootmoediging - II.1.2

Noodzakelijk - I.1.1; II.1.1

Twee dingen die een mens van zichzelf
behoort te weten - II.1.3

Tweede deel van onze wijsheid - II.1.3

Tweeledig: voor en na de zondeval - I.15.1

Wordt verhinderd door onze aangeboren
eigenliefde - II.1.2

Kerk

Apostolische Geloofsbelijdenis daarover -
IV.1.2-3

Benaming 'kerk' moet ons niet misleiden -
IV.1.11

Eenheid - IV.1.3

Gemeenschap der heiligen *zie aldaar*

Heiligheid - IV.1.13, 17; IV.8.12

Hoe moeten we omgaan met aanstootgevende
zaken in de kerk? - IV.1.13-29

Hoe moeten we omgaan met dwalingen in de
kerk? - IV.1.12

Katholiciteit - IV.1.2

Kenmerken van de ware kerk - IV.1.7-9

Kracht van haar bediening hangt af van de
Geest - IV.1.6

Macht *zie: Kerk, macht van de*

Moeder van alle gelovigen - IV.1.1, 4

Noodzakelijk - IV.1.4

Opvoeding door de kerk - IV.1.5-6

Positie in de maatschappij *zie: Burgerlijke*

regering

Regering van de kerk *zie aldaar*
 Sacramenten *zie aldaar*
 Scheurmakerij *zie aldaar*
 Sleutelmacht *zie aldaar*
 Tucht *zie aldaar*
 Uiterlijk hulpmiddel voor de gemeenschap met Christus - IV.1.1
 Vergeving van zonden en de kerk - IV.1.20-22
 Verkiezing is het fundament daarvan - IV.1.2
 Verschillen en overeenkomst tussen kerk in OT en NT - II.9-11
 Ware of valse kerk? *zie: Kerk, ware en valse*
 We 'geloven' de kerk - IV.1.2
 We mogen de ware kerk niet verlaten - IV.1.10-12
 Zichtbare en onzichtbare kerk - IV.1.7

Kerk, macht van de

Doel: om op te bouwen en niet om af te breken - IV.8.1
 Drie gestalten - IV.8.1
 Gezag van de dienaren is gegeven aan hun dienst - IV.8.2
 Inzettingen *zie: Tradities en inzettingen*
 Leergezag *zie aldaar*
 Rechtspleging *zie: Rechtspleging, kerkelijke*
 Tucht *zie aldaar*

Kerk, ware en valse

Geen kerk zonder het Woord - IV.2.4
 Kerk ten tijde van het oude Israël - IV.2.7-10
 Opvolging van bisschoppen een kenmerk van de ware kerk? - IV.2.2-4
 Roomse kerk is geen ware kerk - IV.2.2-3
 Sporen van de kerk onder het pausdom - IV.2.11-12
 Waar leugen en onwaarheid regeren, kan van een kerk geen sprake zijn - IV.2.1
 Waar was de ware kerk in de middeleeuwen? - Opdracht.6
 Zijn de protestanten scheurmakers en ketters? *zie: Scheurmakerij*

Kerkvaders

Is de protestantse leer strijdig met de kerkvaders? - Opdracht.4

Kerkvergaderingen, belangrijke

Concilie van Chalcedon - IV.7.2
 Concilie van Elvira - I.11.6
 Concilie van Laodicea - IV.4.12
 Concilie van Mileve - IV.7.9
 Concilie van Nicea (325) - IV.7.1

Concilie van Nicea (787) - I.11.14
 Synode van Aquileia - IV.5.19

Ketterij en scheurmakerij

Onderscheid - IV.2.5

Kiem van godsdienst

Bij alle mensen aanwezig - I.4.1

Kinderdoop

Besnijden en kinderdoop - IV.16.3-6
 Gaan allen die niet gedoopt zijn verloren? - IV.16.26
 Het gaat om de belofte, niet om de uitwendige ceremoniën - IV.16.2
 Inzetting van God - IV.16.1
 Komt kinderdoop in NT voor? - IV.16.8
 Nodiging van de kinderen door Christus bevestigt kinderdoop - IV.16.7
 Nut daarvan voor ouders en kinderen zelf - IV.16.9
 Verbond met Abraham bevestigt kinderdoop - IV.16.6
 Waarom heeft satan het zozeer op de kinderdoop voorzien? - IV.16.32
 Weerlegging van Servet - IV.16.31
 Weerlegging van wederdopers *zie: Kinderdoop, argumenten tegen de*

Kinderdoop, argumenten tegen de

Christus werd toch ook pas gedoopt toen Hij dertig jaar was? - IV.16.29
 Christus zegt toch dat onderwijs aan de doop vooraf moet gaan? - IV.16.27-28
 In de tijd van de apostelen werden toch ook geen kinderen gedoopt? - IV.16.23-24
 Is er wel een verband tussen doop en besnijdenis? - IV.16.10-16
 Kinderen hebben toch nog geen vergeving van zonden nodig? - IV.16.22
 Kinderen kunnen toch nog niet geloven? - IV.16.17-21
 Mogen kinderen dan ook aan het avondmaal? - IV.16.30
 Wedergeboorte moet toch aan geloof voorafgaan? - IV.16.25

Kinderen, kleine

Dragen vanaf de moederschoot een verdorven natuur met zich mee - II.1.8
 Hoe worden ze wedergeboren? - IV.16.17
 Moeten gedoopt worden - IV.16

Knielen

In het gebed - III.20.33; IV.10.30-31
Knielen voor Christus - III.5.8

Koningen

Worden soms 'goden' genoemd - IV.20.4
Zijn voedsterheren van de kerk - IV.20.5

Koninklijk ambt van Christus

Is eeuwig - II.15.3
Is geestelijk van aard - II.15.3-4
Nu is Christus' heerschappij nog verborgen; bij de wederkomst niet meer - II.16.17
Zegen daarvan voor de gelovigen - II.15.4
Zijn zalving daartoe was hemels - II.15.5

Koninkrijk van God

Definitie - III.3.19; III.20.42
Wat betekent het 'komen' daarvan? - III.20.42

Kritiek op de protestantse leer

Doet de kerk geweld aan - Odracht.6
Geen wonderen ter bevestiging - Odracht.3
Leidt tot beroering, opschudding en twist - Odracht.7
Nieuwigheid - Odracht.3
Strijdig met de gewoonte - Odracht.5
Strijdig met de leer van de kerkvaders - Odracht.4
Twijfelachtigheid - Odracht.3

Kruis van Christus

Met schande overladen maar veranderd in een zegewagen - II.16.6
Symbool van de vloek van God - II.16.6

Kruisdragen

Beschrijving van de strijd onder het kruis - III.8.9-11
Bestrafing voor zonden uit het verleden - III.8.6
Bijzondere troost daarvan - III.8.1
Daartoe wordt iedere christen geroepen - III.8.1
Door God opgelegd - III.8.1
Is een christen ongevoelig voor pijn? - III.8.9
Is om vele redenen nodig - III.8.2
Kruis moet gewillig en blijmoedig ontvangen worden - III.8.8
Kruis van Christus en ons kruis - III.8.1
Medicijn tegen wellust van het vlees - III.8.5
Nut daarvan - III.8.3-6
Oefent in geduld en gehoorzaamheid - III.8.4
Verschil tussen christelijke en filosofische

volharding - III.8.9-11

Vervolging omwille van de gerechtigheid - III.8.7

Wekt volharding, hoop en vertrouwen op God - III.8.3

Kunst

Functies en beperkingen daarvan - I.11.12

Laster

Verboden - II.8.47

Leer

Alleen een leerling van de Schrift krijgt smaak van de rechte en gezonde leer - I.6.2
Gestalte van de macht van de kerk - IV.8.1
Is de protestantse leer een nieuwe leer? - Odracht.3
Zaligmakende leer van Christus is de ziel van de kerk - IV.12.1
Zuivere vroomheid rust daarop - IV.1.12

Leergezag

Christus alleen is de Leraar van de kerk - IV.8.5
Concilies *zie aldaar*
Geest leidt de kerk in alle waarheid - IV.8.11
In hoeverre moeten we naar de kerk luisteren? - IV.8.15
Is de kerk onfeilbaar? - IV.8.10-16
Kerk is getrouwe hoedster van de waarheid - IV.8.12
Macht om de Schrift uit te leggen - IV.9.13-14
Mag de kerk nieuwe geloofsartikelen maken? - IV.8.10; IV.9.13
Traditie in aanvulling op de Schrift? - IV.8.14-16
Twee aspecten van de kerkelijke macht inzake de leer - IV.8.1
Woord en Geest zijn onlosmakelijk verbonden - IV.8.13
Wordt begrensd door het Woord - IV.8.2-9

Letter die doodt

Wat moeten we daaronder verstaan? - I.9.3; II.7.2; II.11.8

Leven, tegenwoordige

Begin en einde zijn door God bepaald - I.17.4, 11
Dankbaarheid daarvoor - III.9.3
Hoe gaan we om met aardse goederen? *zie: Aardse goederen*
Ijdelheid daarvan - III.9.1-2
In hoeverre moet dat gehaat worden? - III.9.3-4

Is een zegen van God - II.8.37
 Is voor de gelovigen een pelgrimsreis - III.10.1
 Juiste beoordeling daarvan leidt tot overdenking toekomstige leven - III.9.3-6
 Onbeheerste liefde daarvoor verhindert overdenking toekomstige leven - III.9.2
 Ontelbare gevaren die ons bedreigen - I.17.10

Lezen van de Schriften

Wie moeten ons bijverven de Schrift te lezen - I.9.2

Lichaam van Christus

In welk opzicht aanwezig en gegeten in het avondmaal? - IV.17.5-11
 Is eindig, ook na de hemelvaart - IV.17.26
 Waarom wordt het een 'tempel' genoemd? - II.14.4
 Wordt terecht 'levenwekkend' genoemd - IV.17.9

Liefde

Geïllustreerd in de gelijkenis van de Samaritaan - II.8.55
 Is lankmoedig en wordt niet verbitterd - III.7.6
 Strekt zich uit tot alle mensen - II.8.55
 Strekt zich zelfs uit tot onze vijanden - II.8.57
 Vervullen van de plichten van de liefde is niet genoeg - III.7.7
 Wordt geëist in de tweede tafel van de wet - II.8.11

Liefde en geloof

Geloof wekt de liefde in ons - III.2.41
 Liefde meer dan geloof? - III.18.8

Liegen

Verboden - II.8.47

Macht van God

Is niet werkeloos maar onafgebroken actief - I.16.3
 Wordt zichtbaar in de schepping - I.14.21

Manicheeërs

Dwaling over twee oerbeginselen afgewezen - I.13.1

Manna

Bevestigde het gezag van Mozes als profeet - I.8.5
 Was vooral bedoeld om het geloof van de Israëlieten te versterken - II.10.6

Maria

Moeder van Jezus - II.13.3
 Mogen we haar vereren? - III.20.22

Martelaren

Bevestigen geloof in het gezag van de Schrift - I.8.13

Meewerken met Gods genade

Leert Paulus dat? - II.3.12
 Noodzakelijk om te volharden? II.3.11-13
 'Werkende' en 'meewerkende' genade? - II.2.6; II.3.11

Mens

Bestaat uit een lichaam en een ziel - I.15.2
 Geschapen naar het beeld van God - I.15.3-4
 Groot verschil voor en na de zondeval - I.15.1, 8
 Had voor de zondeval een vrije wil, daarna niet meer - I.15.8
 Is uit de aarde genomen - I.15.1
 Na de zondeval - II.1-5
 Voor de zondeval - I.15
 Wereld in het klein - I.5.3
 Ziel *zie aldaar*
 Zonder gebrek uit de hand van God voortgekomen - I.15.1

Menswording

Christus heeft een waar menselijk lichaam aangenomen - II.13
 Hoe de twee naturen van Christus één persoon vormen - II.14
 Om ons te verlossen is Christus in het vlees gekomen - II.12.4-7
 Was noodzakelijk - II.12.1-3

Middelaar

Einde van het middelaarschap - II.14.3; II.15.5
 Middelaar van verzoening - II.16.3-5; II.17.1-6
 Middelaar van voorbede - III.20.17-20
 Moest God en mens zijn - II.12.1-3
 Na de zondeval noodzakelijk - II.6.1
 Naar beide naturen - II.14.1-3
 Oorsprong in de eeuwige raad van God - II.12.4; II.17.1
 Persoon van de Middelaar *zie: Christus, persoon van*
 Stond ook in oude verbond centraal - II.6.2-4
 Zonder zonde ook noodzakelijk? - II.12.1

Middelen

Gods voorzienigheid sluit gebruik van de mid-

delen niet uit - I.17.4
 Uiterlijke hulpmiddelen voor de gemeenschap met Christus - IV.1.1

Mis, roomse

Berooft ons van de vrucht van de dood van Christus - IV.18.6
 Doet de dood van Christus teniet - IV.18.5
 Gruwelijkheid daarvan - IV.18.2-7
 Is het avondmaal een offer? - IV.18.10-18
 Lastert Christus door priesters in Zijn plaats te stellen - IV.18.2
 Miskent het lijden en het kruis van Christus - IV.18.3
 Omschrijving - IV.18.1
 Ontkrachting van het avondmaal - IV.18.7
 Oorsprong - IV.18.8-9

Monniken

Augustinus over het kloosterleven - IV.13.9
 Binden monastieke geloften het geweten? - IV.13.20-21
 Monastieke geloften moeten afgewezen worden - IV.13.17-19
 Monastieke volmaaktheid? - IV.13.11-13
 Monniken bestaan een tweede doop? - IV.13.14
 Onbekend in de vroege kerk - IV.5.8
 Ook het oude monnikendom moet afgewezen worden - IV.13.16
 Verdorven zeden van de monniken - IV.13.15
 Verschil tussen het oude en hedendaagse monnikendom - IV.13.8
 Verval van het hedendaagse monnikendom - IV.13.10
 Zijn scheurmakers - IV.13.14

Monotheliten

Weerlegd - II.16.12

Mozes

Heeft geen nieuwe God ingevoerd - I.8.3
 Ouderdom van zijn geschriften - I.8.3
 Schreef in eenvoudige taal - I.14.3
 Verzwijgt verfoeilijke dingen voorgelacht niet - I.8.4
 Zijn leergezag was gefundeerd in het spreken van God - IV.8.2
 Zijn wonderen - I.8.5

Naam van God

Hoe deze geheiligd wordt - III.20.41
 Mag niet ijdel gebruikt worden, en wat dat betekent - II.8.22

Naäman

Zijn vroomheid was het resultaat van zijn geloof - III.2.32

Naaste

Naasteliefde is op God gericht - III.7.6
 Wie is onze naaste? - II.8.55
 Zelfverloochening leidt tot hulpvaardigheid jegens onze naaste - III.7.5

Natuurlijke gaven

Door de zonde verdorven - II.2.12-17

Nebukadnezar

Waarom wordt hij een 'dienaar' van God genoemd? - I.18.1

Nehemia

Waarom vastte hij? - IV.12.16

Nonnen

Vergelijking met diakonessen in de oude kerk - IV.13.19

Nood of gebrek

Aanroepen van God in de nood is het voornaamste deel van Zijn dienst - III.20.13
 Moedigt aan tot gebed - III.20.4, 6-7

Noodzakelijkheid

Verschil tussen Gods voorzienigheid en stoïcijnse noodzakelijkheid - I.16.8
 Verschil tussen noodzakelijkheid en dwang - II.3.5
 Verschillende soorten noodzakelijkheid - I.16.9
 Zonde is een kwestie van noodzakelijkheid maar blijft toch zonde - II.5.1

Novatianen

Wederdopers verschillen niet zo van hen - IV.1.23
 Weerlegd - III.3.21

Offers

Dankoffers van de gelovigen - IV.18.16-17
 Definitie - IV.18.13
 Is het avondmaal een offer? - IV.18.10-18
 Twee hoofdgroepen: zoenoffers en dankoffers - IV.18.13
 Van de gelovigen worden geheiligd door Christus - IV.18.17
 Van de wet wezen heen naar Christus - II.7.1
 Van Samuel, Manoah en Gideon - IV.10.25

Verskil tussen mozaïsche offers en onze eucharistie - IV.18.12

Oliesel, laatste

Doet de Heilige Geest onrecht aan - IV.19.20

Geen sacrament - IV.19.19

Kan niet gebaseerd worden op woorden van Jakobus - IV.19.18

Verskil met zalving uit Jakobus - IV.19.21

Omgang met onheilige mensen

Paulus daarover - IV.1.15

Onsterfelijkheid van de ziel

Argumenten daarvoor - I.15.2-3

Filosofen doen daar geen duidelijke uitspraken over - I.15.6

Onthouding

Bijzondere gave van God - II.8.42

Definitie - IV.13.17

Onvrije wil

Belang van deze leer - II.2.1

Bevestiging van deze leer door Augustinus - II.3.13-14

Deugden van heidenen - II.3.3-4

Filosofen daarover - II.2.2-3

Geneesmiddel: vernieuwing door Gods genade - II.3.6

In uitwendige aangelegenheden? - II.4.6-7

Meewerken met de genade? - II.3.7-12

Mens is geheel en al verdorven - II.3.1-2

Natuurlijke gaven bedorven en bovennatuurlijke verloren - II.2.12

Noodzaak maar geen dwang tot zondigen - II.3.5

Theologen daarover - II.2.4-9

Verstand na de zondeval - II.2.12-25

Voor de zondeval wel een vrije wil - I.15.8

Weerlegging van argumenten tegen deze leer - II.5

Werking van God en de duivel in het hart van de mens - II.4.1-5

Wil na de zondeval - II.2.26-27

Zelfkennis leidt tot ootmoed - II.2.10-11

Oordeel, laatste

Christus zal de levenden en de doden oordelen - II.16.17

Niemand kan zich daaraan onttrekken - II.16.17

Troost voor de gelovigen dat dit in de handen van Christus is gelegd - II.16.18

Wraak van God over de verworpenen zal zwaar zijn - III.25.12

Oordelen van God

Tweevoudig: kastijding voor de gelovigen en straf voor de ongelovigen - III.4.31-32

Oorlog

Geoorloofd? - IV.20.11-12

Oorzaken van de zaligheid

Vier oorzaken - III.14.17, 21

Ootmoed

Augustinus daarover - II.2.11

Geïllustreerd in de gelijkenis van de tollenaar - III.12.7

Grondslag van onze filosofie - II.2.11

Kruisdragen brengt gelovigen daartoe - III.8.2

Waarom deze bestaat - III.12.6

Opbouw van de kerk

Bijzondere ijver en gave van Augustinus daartoe - III.23.14

Macht van de kerk is daarop gericht - IV.8.1

Openbaringen

Geestdrijvers beroepen zich daarop ten onrechte - I.9

Oproer

Leidt de prediking van de reformatie daartoe? - Opdracht.7

Opstand

Tegen God is een buitengewoon ernstig misdrijf - IV.1.25

Tegen overheden is niet geoorloofd - IV.20.22-32

Opstanding, laatste

Almacht van God bewijs daarvan - III.25.4

Belang van deze leer - III.25.1, 3

Bevestigd door christelijke begrafenisritueel - III.25.5, 8

Eeuwige gelukzaligheid - III.25.10-11

Eeuwige rampzaligheid - III.25.12

Geen nieuwe lichamen - III.25.7-8

Hierop moeten we voortdurend onze gedachten richten - III.25.1

Hoe zullen we opstaan? - III.25.8

Onbekend bij de oude filosofen - III.25.2

Opstanding van Christus bewijs daarvan - III.25.3

Twee hulpmiddelen ter bevestiging van ons geloof daarin - III.25.3-4
 Van de goddelozen - III.25.9
 Verlangen naar God als drijfveer voor de hoop daarop - III.25.2
 Weerlegging van bezwaren tegen deze leer - III.25.5-7

Opstanding van Christus

Daardoor staan we op in een nieuw leven - II.16.13
 Daardoor verkrijgt Zijn dood kracht en uitwerking - II.16.13
 Onderpand van onze eigen opstanding - II.16.13
 Overwinning van ons geloof is juist daarin gelegen - II.16.13

Opzieners

zie: *Bisschoppen* en *Dienaren van de kerk*

Ordeningen

Dragers van lagere wijdingen oefenen hun ambt niet eens uit - IV.19.24
 Heeft Christus alle zeven ambten bekleed? - IV.19.23
 Volgens roomsen ook een sacrament - IV.19.22
 Wijdingsceremonieën hogere wijdingen - IV.19.28-33
 Wijdingsceremonieën lagere wijdingen - IV.19.25-27
 Zeven of negen kerkelijke ordeningen? - IV.19.22

Ouderlingen

zie: *Dienaren van de kerk*

Overdenking van Gods werken

Schepping - I.14.20-22
 Voorzienigheid - I.17.6-11

Overdenking van het toekomstige leven

Beproevingen sporen ons daartoe aan - III.9.1-2
 Christenen moeten niet vrezen voor de dood - III.9.5-6
 Juiste beoordeling van het tegenwoordige leven leidt daartoe - III.9.3-6

Overheid

zie: *Burgerlijke regering*

Overspel

Wat het verbod hierop inhoudt - II.8.41

Paus

Belangrijkste element in de ordening van de roomse kerk - IV.6.1
 Betekenis van Rome in de vroege kerk - IV.6.6-17
 Bijbelse argumenten daarvoor? - IV.6.2-3
 Blijkt geen bisschop te zijn - IV.7.23-30
 Christus alleen is het Hoofd van de kerk - IV.6.9
 Eenheid van de kerk is gefundeerd in Christus - IV.6.10
 Hoe spreekt de Schrift over de positie van Petrus? - IV.6.7
 Is de antichrist - IV.2.12; IV.7.24-25
 Kerk is niet op Petrus maar op Christus gebouwd - IV.6.6
 Niemand kan als enkeling de wereld regeren - IV.6.8
 Noodzakelijk voor een goede wijze van kerkrichting? - IV.6.2
 Ontstaan en groei van het roomse pausdom - IV.7
 Paulus weet van geen 'ministerieel hoofd' - IV.6.10
 Sleutelmacht is niet alleen aan Petrus gegeven - IV.6.3-5
 Waarom is het primaat van Petrus gekoppeld aan Rome? - IV.6.11-13
 Was Petrus de bisschop van Rome? - IV.6.14-15
 Wereldlijke macht zie: *Rechtspleging, kerkelijke*
 Wordt 'plaatsvervanger van Christus' en 'hoofd van de kerk' genoemd - IV.6.1

Pelagianen

Sofisten van Sorbonne zijn pelagianen van onze dagen - II.3.13
 Weerlegd - II.1.5-7; II.3.5; III.3.13

Pelgrimsreis

Tegenwoordige leven is dat voor de gelovigen - III.10.1

Penitentie

Doop kan beter sacrament van de penitentie genoemd worden - IV.19.17
 Geen sacrament - IV.19.17
 Praktijk van boetedoening in de oude kerk - IV.19.14
 Scholastieke theologen zijn daarover onzeker en verwarrend - IV.19.15
 Wordt 'tweede plank na de schipbreuk' genoemd - IV.19.17

Persoon

Betekenis van deze term in de leer van de Drie-eenheid - I.13.2, 6

Petrus

Heeft hij gezeteld in de kerk van Rome? -

IV.6.15

Had geen macht over de andere apostelen -

IV.6.5

Pijnigingen

Van de goddelozen in de hel zijn verschrikkelijk en eeuwig - III.25.12

Predestinatie

zie: *Verkiezing* en *Verwerping*

Predikambt

zie: *Woord, bediening van het*

Prediking van het evangelie

Heeft God bij de kerk als een schat in bewaring gegeven - IV.1.1

Ook aan de verworpenen - III.24.1

Waarom gebruikt God predikers? - IV.3.1

Priesterlijk ambt van Christus

Christus heeft Zijn ziel als een schuldoffer voor de zonde gegeven - II.16.6

Hoge waardigheid van priester komt alleen Christus toe - II.15.6

Kort omschreven - II.15.6

Primaat van de stoel van Rome

zie: *Paus*

Profeten

Stemmen met elkaar overeen in alles wat ze zeggen - I.8.8

Wie worden daarmee door Paulus in Efeze 4 bedoeld? - IV.3.4

Zijn uitleggers van de wet - I.6.2

Profetisch ambt van Christus

Gelovigen in OT zagen uit naar het volle licht van de kennis - II.15.1

Volmaakte onderwijs van Christus maakt een einde aan alle profetieën - II.15.2

Raadsplan van God

God regeert over de zonde maar is er niet de auteur van - I.14.16; I.18; II.4

God volvoert Zijn raad altijd - I.17.14

Middelaarschap van Christus en het raadsplan

van God - II.12.4; II.17.1

Verkiezing zie *aldaar*

Voorzienigheid zie: *Voorzienigheid van God*

Zondeval en het raadsplan van God - III.23.7-8

Rachab de hoer

Had geen greintje gerechtigheid voordat zij geloofde - III.24.11

Rebekka

Haar geloof was vermengd met dwaling - III.2.31

Rechtspleging, kerkelijke

Blijvende inzetting - IV.11.3-4

Dienaren van Christus hebben geen aardse heerschappij - IV.11.8-9

Doel en nut - IV.11.5

Heeft als geheel te maken met de tucht - IV.11.1

In de geschiedenis van de kerk: goed gebruik en misbruik - IV.11.5-8

Moet strikt gescheiden blijven van de zwaarmacht - IV.11.5

Moeten geestelijken zich onderwerpen aan de overheid? - IV.11.15-16

Niet in handen van één persoon maar van een vergadering van ouderlingen - IV.11.6

Onderscheid tussen geestelijk en burgerlijk bestuur - IV.11.1

Onderscheid tussen kerkelijke en burgerlijke macht - IV.11.3

Sleutelmacht is de basis daarvoor - IV.11.1-2

Wereldlijke macht van de roomsen - IV.11.9-16

Rechtvaardigen

Waarom worden de gelovigen zo genoemd? - III.17.10; IV.15.10

Rechtvaardiging

Alleen door tussenkomst van Christus' gerechtigheid - III.11.23

Beloning naar onze werken zie *aldaar*

Bestaat in vergeving van zonden - III.11.21-22

Bevestigt Gods eer en onze gewetenrust -

III.13

zie: *Vrijheid, christelijke*

Doet deze leer de beloften van de wet teniet? - III.17.1-3

Door de werken? zie: *Rechtvaardiging door de werken*

Door het geloof alleen - III.11.19

Gerechtigheid van de mens zie *aldaar*

Gewetenrust en onze rechtvaardiging -

III.13.3-5
 Gods eer en onze rechtvaardiging - III.13.1-2
 Grote betekenis van dit leerstuk - III.11.1
 In de Schrift - III.11.3-4
 Is gelegen in vergeving van zonden en toerekening van Christus' gerechtigheid - III.11.2
 Jakobus strijdig met Paulus? - III.17.11-12
 Kan niet goed verstaan worden zonder te zien op Gods rechterstoel *zie: Rechtvaardiging en Gods rechterstoel*
 Moedigt deze leer aan tot zondigen? - III.16.4
 Onlosmakelijk verbonden met de heiliging - III.3.1, 19; III.11.6, 11; III.16.1
 Osiander daarover *zie: Rechtvaardiging, Osianders visie op de*
 Regel daarvoor: ontleiding van eigen gerechtigheid - III.12.8
 Rooms daarover *zie: Rechtvaardiging, roomse visie op de*
 Schaft deze leer de goede werken af? - III.16.1-3
 Voortgang van de rechtvaardiging? - III.14
 Wat betekent gerechtvaardigd worden voor God? - III.11.2
 Zijn de werken verdienstelijk? *zie: Verdienste van de werken*

Rechtvaardiging, Osianders visie op de

Betekenis van het geloof voor de rechtvaardiging - III.11.7
 Hoe is Christus onze gerechtigheid? - III.11.8-9, 12
 Oermijnt de zekerheid van onze zaligheid - III.11.11
 Vergeving van zonden niet verwarren met wedergeboorte - III.11.6
 Wezenlijke of geestelijke vereniging met Christus? - III.11.10
 Zijn leer van 'wezenlijke gerechtigheid' - III.11.5

Rechtvaardiging, roomse visie op de

Onderscheid tussen wet en evangelie - III.11.17-18
 Roomse leer van genade en goede werken - III.11.15
 Schrift wijst ons af van goede werken - III.11.16
 Van tweeën één: door het geloof óf door de werken - III.11.13
 Wat zijn 'werken der wet'? - III.11.20
 We worden gerechtvaardigd door het geloof alleen - III.11.19
 Werken van wedergeboren mensen - III.11.14

Rechtvaardiging door de werken

Beloning naar onze werken *zie aldaar*
 Gerechtigheid van de mens *zie aldaar*
 Uitvluchten van scholastieke schrijvers over de waarde van onze werken - III.14.12
 Verdienste van de werken *zie aldaar*
 Volgens Rome *zie: Rechtvaardiging, roomse visie op de*
 Waarom beroepen gelovigen zich soms op hun gerechtigheid? - III.17.14
 Wat bedoelt Jakobus daarmee? - III.17.11-12
 Wie de wet 'doet', wordt gerechtvaardigd? - III.17.13

Rechtvaardiging en Gods rechterstoel

Aanmatiging en zorgeloosheid versperren de weg tot Christus - III.12.8
 Belijdenis van Augustinus en Bernardus - III.12.3
 Ernst van Gods gericht maakt een einde aan alle zelfbedrog - III.12.4
 Niemand kan voor God bestaan - III.12.1
 Rechtvaardigheid voor de mensen en voor God - III.12.2
 Wat verootmoediging voor God betekent - III.12.6
 Zelfonderzoek bereidt ons voor op de genade van Christus - III.12.5-8

Regering

Burgerlijke regering *zie aldaar*
 Geestelijke regering *zie: Regering van de kerk*
 Onderscheid tussen twee rijken is belangrijk - IV.20.1
 Twee rijken zijn niet met elkaar in strijd - IV.20.2
 Twee soorten van regering - III.19.15; IV.20.1

Regering in de oude kerk

Aartsbisschoppen en patriarchen - IV.4.4
 Bisschoppen en presbyters - IV.4.2-3
 Clerici - IV.4.9
 Diakenen en aartsdiakenen - IV.4.5-8
 Drievoudige bediening - IV.4.1
 Hiërarchie - IV.4.4
 Roeping van de dienaren - IV.4.10-15

Regering in de roomse kerk

Beneficiarissen en huurpriesters - IV.5.9-10
 Bisschoppen en parochiepriesters - IV.5.11-14
 Diakenen en het beheer van de goederen - IV.5.15-19
 Hoe nemen de roomse dienaren hun ambt waar? - IV.5.8-19

Kardinalen - IV.7.30

Monniken - IV.5.8

Paus *zie aldaar*

Roeping van de dienaren - IV.5.1-7

Regering van de kerk

Apostelen en herders - IV.3.5-7

Diakenen *zie aldaar*

'Dienaren', 'herders', 'opzieners' en 'ouderlingen' door elkaar gebruikt - IV.3.8

God regeert de kerk maar maakt gebruik van mensen - IV.3.1

Grote betekenis van het predikambt voor de kerk - IV.3.2-3

Herder is gewoonlijk aan één kerk verbonden - IV.3.7

Raad van oudsten - IV.3.8

Regeerders - IV.3.8

Regering in de oude kerk *zie aldaar*

Regering in de roomse kerk *zie aldaar*

Roeping van de dienaren van de kerk *zie aldaar*
Tijdelijke ambt van apostel, profeet en evangelist - IV.3.4

Verschil tussen herders en leraars - IV.3.4

Verschillende soorten ambtsdragers volgens Efeze 4 - IV.3.4

Religie

zie: Godsdienst

Roeping

Algemene en bijzondere roeping - III.24.8

Algemene nodiging en particuliere verkiezing - III.22.10

Bestaat uit prediking van het Woord en verlichting door de Geest - III.24.2

Geeft blijk van Gods verborgen verkiezing - III.24.1

Is gefundeerd in onverdiende ontferming van God - III.24.1

Omschreven - III.24.1-2

Wordt verkeerd begrepen door hen die teveel toeschrijven aan onze wil - III.24.3

Wordt verkeerd begrepen door hen die verkiezing afhankelijk maken van geloof - III.24.3

Roeping tot een bepaalde levensvorm

Ieder mens krijgt van God een bepaalde post toebedeeld - III.10.6

Roeping van de dienaren van de kerk

Ceremonie voor de ordening - IV.3.16

Hoe moeten dienaren gekozen worden? -

IV.3.12

In de oude kerk - IV.4.10-15

In de roomse kerk - IV.5.1-7

Ordelijke roeping is vereist - IV.3.10

Uitwendige en inwendige roeping - IV.3.11

Vier belangrijke kwesties - IV.3.11

Wie kan een dienaar van de kerk worden? - IV.3.12

Wie moeten dienaren kiezen? - IV.3.13-15

Roeping van de heidenen

Bijzonder kenmerk van NT boven OT -

II.11.11-12

In OT aangekondigd maar in NT vervuld - II.11.12

Waarom dit door de apostelen vreemd en ongewoon gevonden werd - II.11.12

Rome

Hoe blijkt dat er daar geen kerk te vinden is - IV.7.23

Ontstaan van het primaat van de stoel van Rome - IV.7

Positie van de kerk van Rome in de vroege kerk - IV.6.16-17

Primaat van de stoel van Rome weerlegd - IV.6

Roomse kerk

zie: Kerk, ware en valse

Ruben

Zijn verschrikkelijke wandaad - II.10.12

Sabbat

Bedoeling - II.8.28

Beeld van de geestelijke rust - II.8.29-31

Ceremoniële deel daarvan door de komst van Christus afgeschaft - II.8.31

Drie redenen waarop het sabbatsgebod berust - II.8.28

Onderhouding van de dag des Heeren een vorm van jodendom? - II.8.33

Vaststelling van een dag voor de dienst aan God - II.8.32

Waarom één in de zeven dagen? - II.8.30

Waarom vieren wij de zondag? - II.8.33-34

Sacramenten

Alleen voor de gelovigen getuigenissen van Gods genade - IV.14.7

Avondmaal *zie aldaar*

Bestaan uit het Woord en een uiterlijk teken - IV.14.4

Christus is materie of substantie daarvan -

IV.14.16
 Definitie - IV.14.1
 Dienen tot versterking van het geloof -
 IV.14.12
 Doop *zie aldaar*
 Geen sacrament zonder voorafgaande belofte
 - IV.14.3
 Kinderdoop *zie aldaar*
 Moeten begeleid worden door het Woord -
 IV.14.4
 Onderscheid tussen doop en avondmaal -
 IV.16.30
 Onderscheid tussen sacrament en de zaak
 daarvan - IV.14.15
 Sacramenten in algemene zin en bijzondere
 zin - IV.14.18-19
 Samenvattend overzicht - IV.18.19-20
 Sommigen beschouwen de sacramenten als
 louter tekenen - IV.14.13
 Sommigen kennen de sacramenten geheime
 krachten toe - IV.14.14
 Term 'sacrament' - IV.14.2
 Twee dingen vereist in een sacrament -
 IV.19.20
 Valse sacramenten *zie: Sacramenten, valse*
 Van NT - IV.14.22
 Van OT - IV.14.21
 Werkzame kracht daarvan berust bij de Geest
 - IV.14.9
 Worden door Augustinus een 'zichtbaar
 woord' genoemd - IV.14.6
 Worden door de oude schrijvers soms mateloos
 geprezen - IV.14.26
 Zijn tekenen van Gods verbond - IV.14.6

Sacramenten, valse
 Alleen God kan een sacrament instellen -
 IV.19.2
 Confirmatie *zie aldaar*
 Huwelijk *zie aldaar*
 Kwestie gaat niet slechts om de term 'sacra-
 ment' - IV.19.1
 Laatst oliesel *zie: Oliesel, laatste*
 Ordeningen *zie aldaar*
 Penitentie *zie aldaar*
 Vroege kerk kende geen zeven sacramenten -
 IV.19.3

Sadduceeën
 Over de engelen - I.14.9
 Over de opstanding - III.25.5
 Over de ziel - I.15.2

Samuël
 Niet hij maar God werd door Israël verworpen
 - IV.20.7
 Zijn offer te Rama - IV.10.25

Satan
 Bewerker van alle kwaad en ongerechtigheid -
 I.14.15
 Duivels *zie aldaar*
 Hoe hij in de verworpenen werkt - II.4.2
 Is door Christus overwonnen - I.14.18
 Kan niets doen zonder de wil en toestemming
 van God - I.14.17-18
 Probeert de kerk van de schat van het avond-
 maal te beroven - IV.17.1
 Probeert God in veel opzichten na te doen -
 I.8.2
 Van nature slecht, boosaardig en kwaadwillend
 - I.14.15
 Verblindt degenen die niet in het evangelie
 geloven - I.14.18
 Verschillende namen - I.14.13
 Waarom wordt soms gezegd dat hij van God
 komt? - I.18.2
 Wat betekent het om aan hem 'overgegeven' te
 zijn? - IV.12.5
 Wordt door God gebruikt om de gelovigen te
 oefenen - I.14.18
 Zijn verdorvenheid is geen vrucht van de
 schepping, maar van het bederf daarvan -
 I.14.16

Schepping
 Geestelijke lessen daaruit - I.14.20-22
 In zes dagen - I.14.2
 Van de mens *zie: Mens*
 Volgorde daarvan wijst ons op Gods vaderlijke
 liefde - I.14.2
 Waarom is het nuttig daarvan te weten? - I.14.1
 Waarom niet eerder? - I.14.1

Scheurmakerij
 Aanstootgevende zaken reden om de kerk te
 verlaten? - IV.1.13-29
 Dwalingen van verschillende scheurmakers -
 IV.1.10-29
 Fundamentele en niet-fundamentele geloofsar-
 tikelen - IV.1.12
 Kwestie van 'tweede boete' in de vroege kerk
 - IV.1.29
 Omgang met ergerniswekkende mensen -
 IV.1.15
 Onderscheid tussen scheurmakerij en ketterij
 - IV.2.5

Onjuiste opvatting van heiligheid - IV.1.16-17
 Paulus over Korinthiërs en Galaten - IV.1.14
 Vergeving van zonden en de kerk - IV.1.20-22
 Vergeving van zonden in het leven van gelovigen - IV.1.23-28
 Voorbeeld van Christus en de apostelen - IV.1.19
 Voorbeeld van de profeten - IV.1.18
 We mogen de ware kerk niet verlaten - IV.1.10-12
 Zijn de protestanten scheurmakers en ketters? - Opdracht.6; IV.2.5-12

Schrift

Bijzondere leerschool voor Gods kinderen - I.6.4
 Boeken van de Schrift overtreffen alle andere geschriften - I.7.4
 Dit geschrift beoogt gemakkelijke toegang daartoe - Brief
 Geestdrijvers gaan aan haar voorbij - I.9
 Geloofwaardigheid *zie: Schrift, geloofwaardigheid van de*
 Getuigenis van de Geest bevestigt haar gezag - I.7.4-5
 Is het ongepast om de Geest ondergeschikt aan haar te maken? - I.9.2
 Noodzakelijk om God werkelijk te kennen - I.6.1-2
 Ontleent haar gezag aan God en niet aan de kerk - I.7.1-3
 Te vergelijken met een bril - I.6.1
 Verhouding Schrift en Geest - I.9; II.5.5
 Verlaten we ons op de letter die doodt? - I.9.3
 Waarom op schrift gesteld? - I.6.2
 Zonder haar is de lichtglans van het goddelijk gelaat een doolhof - I.6.3
 Zonder haar vervallen we tot dwalingen - I.6.3-4
 Zorgvuldig door God bewaard - I.8.10

Schrift, geloofwaardigheid van de

Algemene argumenten daarvoor - I.18.1-2
 Argumenten uit de geschiedenis van de kerk - I.18.12
 Argumenten uit NT - I.18.11
 Argumenten uit OT - I.18.3-10
 Martelaren hebben deze bevestigd - I.18.13
 Redelijke argumenten kunnen geschikt hulpmiddel zijn - I.18.1
 Relatie tussen redelijke argumenten en getuigenis van de Geest - I.8.1, 13

Schuldbelijdenis

zie: Belijdenis van zonden

Schulden

Plichten die we God verschuldigd zijn - II.8.2, 16
 Waarom worden onze zonden zo genoemd? - III.20.45

Serafs

Geen rechtvaardiging voor het maken van beelden van God - I.11.3

Simon de tovenaer

Twistgesprek met Petrus? - IV.6.15

Sleutelmacht

Basis voor kerkelijke rechtspleging - IV.11.1-2
 Heilige Geest heeft sleutels in beheer - III.4.20
 Is van toepassing in drie vormen van schuldbelijdenis - III.4.14
 Niet alleen aan Petrus gegeven - IV.6.3-5
 Onterechte aanspraken van Rome - III.4.23; IV.6.4
 Waarom aan de kerk gegeven? - IV.1.22
 Wat wordt bedoeld met 'binden en ontbinden'? - IV.6.3; IV.11.1-2

Sterrenkunde

Astrologie afgewezen - I.16.3
 Nut daarvan - I.5.5

Stoïcijnen

Over het noodlot - I.16.8

Straf

Godelozen vervullen Gods raadsplan maar hun straf is rechtvaardig - I.17.5
 In welke zin bezoekt God zonden van de vaders aan de kinderen? - II.8.19-20
 Onderscheid tussen kastijding en straf - III.4.31-32
 Vergeving van zonden betekent ook bevrijding van straf - III.4.29

Testament, Oude en Nieuwe

Argumenten voor geestelijke karakter OT - II.10.5-23
 Christus in OT bekend maar in evangelie ten volle geopenbaard - II.9
 Drie zaken waarin OT en NT overeenstemmen - II.10.2-4
 Eén in wezen, onderscheiden in uitvoering - II.10.2

Kindertijd en volwassenheid van de kerk - II.11.5

Onderlinge verhouding - II.9-11

OT beeldt Christus af door ceremoniën - II.11.4-6

OT is 'slavendienst' en NT is 'vrijheid' - II.11.9

OT is letterlijk en NT is geestelijk - II.11.7-8

OT stelt geestelijke zegeningen door tijdelijke voor - II.11.1-3

OT was beperkt tot één volk en NT strekt zich uit tot alle volken - II.11.11-12

OT was ook een genadeverbond - II.10.4; III.17

OT zag ook op Christus als Middelaar - II.10.4

OT zag verder dan dit tijdelijke leven - II.10.3

Overeenkomst - II.10

Vijf verschillen - II.11

Waarom is de behandeling van dit thema nodig? - II.10.1

Waarom is er verschil tussen beide testamenten? - II.11.13-14

Wet en evangelie - II.11.10

Tien geboden

Algemene opmerkingen - II.8.1-5

Betekenis en uitleg van de inleiding daarop - II.8.13-15

Hoofdsom zie: *Wet van God, hoofdinhoud van de Indeling in twee tafels* - II.8.11-12

Twee hoofdregels - II.8.51

Uitleg van de afzonderlijke geboden - II.8.13-50

Uitlegregels zie: *Tien geboden, uitlegregels voor de*

Tien geboden, uitlegregels voor de

Eerste regel: het gaat ook om innerlijke en geestelijke gerechtigheid - II.8.6-7

Tweede regel: we moeten ons richten naar de reden van het gebod - II.8-10

Derde regel: Gods wet is over twee tafels verdeeld - II.8.11-12

Tijdgeloof

Hoe het ware geloof daarvan verschilt - III.2.10

Tirannie

Mag door de kerk niet over de gewetens uitgeoefend worden - III.4.24

Schaamteloze tirannie van paus, bisschoppen en geestelijken - IV.7.18; IV.8.10; IV.11.8

Toelating, Gods

Geen onderscheid tussen Gods doen en toela-

ten - I.18.1

Toeval

Gebeurt er iets door toeval? - I.16.9

Raad van God en een schijnbaar toevallige gebeurtenis - I.16.9

Toeval in heidense zin moet volstrekt afgewezen worden - I.16.8

Volgens Basilius een heidens woord - I.16.8

Voorbeeld: beenderen van Christus - I.16.9

Wat God vastgesteld heeft, moet gebeuren - I.16.9

Tollenaar

Ootmoed geïllustreerd in de gelijkenis van de tollenaar - III.12.7

Tonsuur

Afgewezen - IV.19.25-27

Toorn van God

Adams val heeft deze over het gehele menselijke gebracht - II.1.4

Besef daarvan - II.16.1-2

Tegen de verworpenen - III.25.12

Tegenstrijdigheid tussen Gods liefde en Gods toorn? - II.16.2-4

Tradities en inzettingen

God alleen is onze wetgever - IV.10.7-8

Godeloze roomse inzettingen - IV.10.9-16

Kerk ligt bijna begraven onder een geweldige massa tradities - IV.13.1

Mag de kerk het geweten binden? - IV.10.5-8

Moeten gewogen worden in de weegschaal van het Woord - IV.10.8

Noodzaak daarvan - IV.10.27

Onderscheid tussen menselijke tradities en heilige en nuttige inzettingen - IV.10.1

Roomse inzettingen brengen de gewetens tot slavernij - IV.10.1-2

Twee soorten kerkelijke inzettingen - IV.10.29

Wat zijn goede kerkelijke inzettingen? -

IV.10.28-32

Weerlegging roomse argumenten voor kerkelijke inzettingen - IV.10.17-26

Transsubstantiatie

Consecratie een soort magische bezweringsformule - IV.17.15

Geen steun daarvoor in de Schrift of in de oude kerk - IV.17.14

Heeft geleid tot veel bijgeloof - IV.17.13

Roomse mis zie: *Mis, roomse*

Verzinsel van de scholastieke theologen -
IV.17.13

Wordt niet gesteund door de verandering van
de staf van Mozes - IV.17.15

Tucht

Celibaat *zie aldaar*

Discipline van de geestelijken en de ontarding
daarvan - IV.12.22

Drie doeleinden - IV.12.5

Excommunicatie beoogt bekering - IV.12.10

Gestrenghed en mildheid bij de toepassing -
IV.12.8-9

Grenzen van ons oordeel bij de kerkelijke
tucht - IV.12.9

Lichte en zware zonden - IV.12.4

Moet strikt gescheiden blijven van de zwaard-
macht - IV.11.5

Niemand wordt van de tucht uitgezonderd,
ook vorsten niet - IV.12.7

Niet te streng: Donatisten en Anabaptisten -
IV.12.11-13

Noodzaak en karakter - IV.12.1

Openbare smeekbeden - IV.12.14

Oproep tot vasten *zie: Vasten*

Persoonlijke vermaningen *zie: Vermaningen,*
persoonlijke

Toepassing in onderscheiden situaties - IV.12.6

Tuchttoefening die strikt genomen niet onder
de sleutelmacht valt - IV.12.14

Twee soorten: algemeen en voor de geestelij-
ken - IV.12.1

Verborgten en openbare zonden - IV.12.3

Vermaning voor getuigen - IV.12.2

Verskillende fasen - IV.12.2

Uitverkorenen

Aleen zij geloven werkelijk en hebben een wil
die naar het goede neigt - II.3.8

God werkt langs twee wegen in hen - II.5.5

Kunnen niet van het geloof afvallen *zie: Volhar-*
ding der heiligen

Ontvangen de bijzondere verlichting door de
Geest - II.2.20

Vershil tussen hun beproevingen en die van de
verworpenen - III.4.31-32

Vershil tussen hun vertrouwen en het 'geloof'
van de verworpenen - III.2.11

Vader

Erkenning daarvan is eerste stap op de weg van
de vroomheid - II.6.4

Geïllustreerd in de gelijkenis van de verloren
zoon - III.20.37

Naam leert ons in de naam van Christus te bid-
den - III.20.36

Naam neemt gebrek aan vertrouwen bij ons
weg - III.20.37

Waarom 'in de hemelen'? III.20.40

Waarom wordt God zo genoemd? - III.20.36-
38

Zo moeten we God leren kennen - II.6.1, 4

Zoon is eenswezens met Hem - I.13.4; IV.8.16

Vagevuur

Aflaat *zie aldaar*

Argumenten tegen deze leer - III.5.6

Leer is oud maar dat is niet beslissend - III.5.10

Ontstaan als navolging van de heidenen -
III.5.10

Oude kerkleraars beschouwden vagevuur als
iets onzekers - III.5.10

Uitleg van Schriftgedeelten die voor deze leer
zouden pleiten - III.5.7-9

Weerlegging van deze leer is nodig - III.5.6

Vasten

Bekering en vasten - III.3.17

Bijgeloof moet daarin vermeden worden -
IV.12.19

Bijgelovige praktijk van de veertigdaagse vas-
tentijd - IV.12.20

Bijzondere gelegenheden daarvoor - IV.12.17

Drie aspecten - IV.12.18

Drie doeleinden - IV.12.15

Heel het christelijke leven moet een soort
vasten zijn - III.3.17; IV.12.18

In OT en NT - IV.12.17

Misvattingen aangaande het vasten - IV.12.19

Onderdeel van de kerkelijke tucht - IV.12.14

Ontaarding in de loop van de kerkgeschiedenis
- IV.12.20-21

Van Christus, Elia en Mozes - IV.12.20

Vasten en bidden - IV.12.16

Verbond

zie: Testament, Oude en Nieuwe

Verborgenheden, geestelijke

Natuurlijke mens begrijpt daar niets van -
II.2.20

Verbrijzeling van het hart

Goede en verkeerde visie daarop - III.4.2-3

Verdienste van Christus

Christus heeft door Zijn gehoorzaamheid
genade bij de Vader verdiend - II.17.3-5

Niet strijdig met de genade van God - II.17.1-2
 Niet voor zichzelf maar voor ons - II.17.6

Verdienste van de werken

Behandeling van verkeerd gebruikte Schrift-
 plaatsen - III.15.4-5
 Beloning naar onze werken *zie aldaar*
 Gerechtigheid van de mens *zie aldaar*
 Goede werken hebben enkel waarde door
 Gods genade - III.15.3
 Rechtvaardiging door de werken *zie aldaar*
 Roomse leer van menselijke verdiensten -
 III.14.12-21; III.15.6-8
 'Verdienste' is een onbijbels en gevaarlijk
 woord - III.15.2
 Verdienste van Christus *zie aldaar*
 Welke kwestie is hier aan de orde? - III.15.1
 Werken die boven de eis van de wet uitgaan? -
 III.14.13-17

Verdorvenheid van de mens

Behoort niet tot de natuur maar is het bederf
 daarvan - II.1.10
 Bekering door Gods genade is het geneesmid-
 del - II.3.6
 Maar er zijn toch ook deugdzame mensen
 geweest? - II.3.3
 Niet door slechte gewoonte - II.3.2
 Ons hart is verdorven - II.3.2
 Onvrije wil *zie aldaar*
 Ook goddeloze mensen ontvangen soms bij-
 zondere genadegaven - II.3.4
 Zowel het verstand als de wil is verdorven -
 II.1.9

Vergeeflijke zonde

Onderscheid tussen doodzonde en vergeeflijke
 zonde? - II.8.58-59; III.4.28

Vergeving van zonden

Alleen voor medeburgers en huisgenoten van
 de kerk - IV.1.20
 Apostolische Geloofsbelijdenis daarover -
 IV.1.20, 27
 Bewuste overtreding van de wet onvergeeflijk?
 - IV.1.28
 Blijft nodig in de kerk en in het leven van de
 gelovigen - IV.1.20-28
 Geeft alleen ware vrede - III.13.4
 God scheldt de schuld kwijt uit milde ontfer-
 ming - III.4.25
 Is de inhoud van de rechtvaardiging - III.11.2,
 21-22
 Vindt deze maar eenmaal plaats of gedurende

het hele leven? - III.4.26
 Zonde tegen de Heilige Geest wordt niet ver-
 geven - I.13.15, III.3.22

Verharding

In welke zin kan deze aan God toegeschreven
 worden? - I.18.2; II.4.3

Verkiezing

Algemene nodiging en particuliere verkiezing
 - III.22.10
 Belang van deze leer - III.21.1
 Berust niet op menselijke verdienste maar op
 Gods welbehagen - III.22.1-3
 Bevestiging van deze leer vanuit de Schrift -
 III.22.1-7
 Christus is de spiegel daarvan - III.24.5
 Fundament van de kerk - IV.1.2
 Geloof als vrucht daarvan - II.3.8; III.2.11
 Heiliging van het leven is het doel daarvan -
 III.23.12
 Hoe moet over deze leer geprekeerd worden? -
 III.23.14
 Hoe weet ik of ik uitverkoren ben? - III.24.4-6
 Impliceert verwerping - III.23.1
 Nageslacht van Abraham een voorbeeld daar-
 van - III.21.5
 Niet nieuwsgierig onderzoeken - III.21.1-2
 Niet verzwijgen - III.21.3-4
 Roeping geeft blijk van Gods verborgen ver-
 kiezing *zie: Roeping*
 Trappen van verkiezing - III.21.5-6
 Van Christus - III.22.1
 Verklaring van deze leer - III.21.5-7
 Verwerping *zie aldaar*
 Volgens Christus - III.22.7
 Volgens de kerkvaders, in het bijzonder Augus-
 tinus - III.22.8
 Volgens Romeinen 9-11 - III.22.4-6
 Volgens Thomas - III.22.9
 Volharding der heiligen *zie aldaar*
 Voorwetenschap en predestinatie - III.21.5
 Weerlegging van tegenwerpingen *zie: Verkie-
 zing, tegenwerpingen tegen de*

Verkiezing, tegenwerpingen tegen de
 Doet deze leer alle ijver om goed te doen
 teniet? - III.23.12
 Hoe kan God zonden toerekenen die Hij ver-
 ordineerd heeft? - III.23.6-9
 Is er bij God aanzien van de persoon? -
 III.23.10-11
 Maakt deze leer elke vermaning krachteloos? -
 III.23.13-14

Maakt deze leer God tot een tiran? - III.23.2-5

Verlichting door de Geest

Uitverkorenen ontvangen deze - II.2.20

Zonder het licht van de Geest blijft alles donker - II.2.21

Verlosser

God moet als Schepper én als Verlosser gekend worden - II.6.1

Welstand en geluk van de kerk altijd in Hem gefundeerd geweest - II.6.2

Zijn werk zie: *Verlossingswerk van Christus*

Verlossingswerk van Christus

Apostolische Geloofsbelijdenis daarover - II.16.5-18

Dood van Christus zie *aldaar*

Drievoudig ambt zie: *Ambt van Christus, drievoudig*

Heeft dat verdienste bij God? - zie: *Verdienste van Christus*

Hemelvaart van Christus zie *aldaar*

Komt ons alleen ten goede door het werk van de Geest - III.1.1

Kruis van Christus zie *aldaar*

Lijden van Christus - II.16.5-12

Nederdaling van Christus in de hel zie: *Hel, nederdaling van Christus in de*

Opstanding van Christus zie *aldaar*

Samengevat in de naam 'Jezus' - II.16.1

Tegenstrijdigheid tussen Gods liefde en Gods toorn? - II.16.2-4

Verlossing vooral door Christus' gehoorzaamheid en dood - II.16.5

Voorbede van Christus zie *aldaar*

Wederkomst van Christus zie *aldaar*

Vermaningen

Nodig voor de gelovigen - II.7.12-13

Waartoe dienen vermaningen als onze wil niet vrij is? - II.5.5

Vermaningen, persoonlijke

Grote betekenis daarvan - IV.12.2

Voorschrift van Christus daarover - IV.12.2

Verstand

Bijzonder kenmerk van onze natuur - II.2.17

Filosofen te optimistisch over het vermogen daarvan - II.2.2

Gaven daarvan door de Geest uitgedeeld tot algemeen nut - II.2.16

Heeft betrekking op aardse en hemelse aange-

legenheden - II.2.13

Heeft van nature liefde tot de waarheid maar kan deze niet vinden - II.2.12

Is ondanks de zondeval nog met uitnemende gaven van God bekleed - II.2.15

Kerkvaders over het vermogen daarvan - II.2.4

Kracht daarvan in aardse aangelegenheden - II.2.13-17

Kracht daarvan in hemelse aangelegenheden zie: *Verstand, kracht daarvan in hemelse aangelegenheden*

Vermogen daarvan na de zondeval - II.2.12

Vooral wanneer het zich richt op de dingen hier op aarde bereikt het wel iets - II.2.13

Ziet vaak niet in op welke zaken het zich het beste kan richten - II.2.12

Verstand, kracht daarvan in hemelse aangelegenheden

Blindheid wordt vooral zichtbaar in de toepassing van de wet - II.2.23

Geestelijk inzicht bestaat uit drie dingen - II.2.18

Gods wet brengt onze natuurlijke blindheid aan het licht - II.2.24

Hulp van de Geest is elk moment noodzakelijk - II.2.25

Is helemaal blind met betrekking tot de kennis van God en Zijn vaderlijke gunst - II.2.18-19

Is niet helemaal blind met betrekking tot de kennis van Gods wet - II.2.22

Is onwetend als het gaat om ware kennis van Gods wet - II.2.22

Is te vergelijken met een bliksemflits - II.2.18

Verlichting en wedergeboorte door de Geest is noodzakelijk - II.2.20-21

Vervolging

Bijzondere vertroosting in vervolging om de gerechtigheid - III.8.7

Van de gelovigen in Frankrijk - Opdracht.2, 8

Verwerping

Bezwaren tegen deze leer weerlegd - III.24.15-17

Hoe gaat God om met de verworpenen? - III.24.12-14

Hoe moet daarover geprekt worden? - III.23.14

Moet toegeschreven worden aan de wil van God - III.22.11

Verkiezing zonder verwerping? - III.23.1

Verworpenen

- Evangelie wordt ook aan hen verkondigd - III.24.1
 God gebruikt de satan om hen aan te sporen - II.4.5
 Verschil tussen hun 'geloof' en het vertrouwen van de uitverkorenen - III.2.11
 Verschil tussen hun straf en de kastijding van de gelovigen - III.4.31-32
 Waarom verblindt God hen? - III.24.13-14
 Worden rechtvaardig voor hun zonden gestraft - III.23.8-9

Verzoeking

- Vershillende vormen - III.20.46
 Wat betekent 'Leid ons niet in verzoeking?' - III.20.46

Verzoening

- Hoe God onze vijand is totdat we door Christus met Hem verzoend zijn - II.16.2-4
 Wordt door Christus bewerkt - II.6.1; II.12.1; II.16

Vijanden

- God eist dat we hen liefhebben - II.8.56-57

Vlees

- Geldt niet alleen het zintuiglijke maar ook het hogere deel van de ziel - II.3.1
 Noodzaak om ons krachtig te keren tegen de lust van het vlees - III.10.3
 Strijd tussen vlees en geest - II.2.27; II.7.5; III.2.18; III.3.13-14
 Werken van het vlees - II.1.8

Volharding

- Verschil tussen christelijke en filosofische volharding - III.8.9-11
 Wordt geleerd door het kruis - III.8.3

Volharding der heiligen

- Augustinus bevestigt deze leer - II.3.13
 Genadegave van God - II.3.11
 Leert Paulus een meewerken met Gods genade? - II.3.12
 Volharding der heiligen is zeker - III.24.6-11
 Wordt niet verleend overeenkomstig onze verdienste - II.3.11

Volmaaktheid

- Gebed des Heeren leert dat deze op aarde nooit bereikt wordt - III.20.45
 Moet een christen evangelische volmaaktheid

bereiken? - III.6.5

- Monastieke volmaaktheid - IV.13.11-14
 Van de gelovigen - III.17.5
 Van de kerk hier op aarde - IV.1.20; IV.8.12

Voorbede van Christus

- Blijft eeuwig van kracht - III.20.20
 Christus is onze advocaat bij de Vader - III.20.17-19
 Schrift wijst ons alleen naar Christus; geen voorbede van heiligen - III.20.21

Voorkennis of voorwetenschap van God

- Mag niet met de predestinatie verward worden en is daarvan niet de oorzaak - III.21.5

Voorzichtigheid

- Gods voorzienigheid maakt deze niet overbodig - I.17.4

Voorzienigheid van God

- Definitie - I.16.4
 Doel van deze leer - I.17.1
 Dwalingen afgewezen - I.16.8-9
 Gaat over alle dingen - I.16.4-7
 Geldt in het bijzonder de mens - I.16.6
 God volvoert Zijn raad altijd - I.17.14
 God vraagt eerbiediging van Zijn beleid - I.17.2
 Gods berouw - I.17.12-13
 Handelen van God in de harten van mensen *zie aldaar*
 Leidt tot vertrouwen in God en stimuleert gebed en werkzaamheid - I.17.9
 Maakt dat alle dingen moeten meewerken ten goede - I.17.6
 Maakt ondergeschikte oorzaken niet onbelangrijk - I.17.9
 Onwetendheid daaromtrent is ergste van alle ellende - I.17.11
 Relatie met Gods almacht - I.16.3
 Schepping en voorzienigheid onlosmakelijk verbonden - I.16.1
 Sluit onze verantwoordelijkheid niet uit - I.17.3-5
 Toeval *zie aldaar*
 Vaak een verborgen zaak - I.17.1
 Verdedigd tegenover de opvattingen van filosofen - I.16.1-4
 Vertrouwen daarin is niet te waarderen geluk - I.17.10
 Voorzienigheid van God en het kwaad *zie aldaar*

Vruchten van de heilige overdenking daarvan - I.17.6-10

Vruchten van het erkennen daarvan - I.16.3

Voorzienigheid van God en het kwaad

God gebruikt ook de goddelozen - I.17.5; I.18

God is niet de auteur van de zonde - I.14.16; I.18.4; II.4

God laat de zonde niet slechts toe - I.18.1-2

Tweevoudige wil van God? - I.18.3; III.24.17

Vreemdeling

We moeten in deze wereld als vreemdelingen verkeren - III.7.3

Vrees

Bekering en vrees van God - III.3.7

Bijgelovige angst - I.16.3

Gods voorzienigheid bevrijdt daarvan - I.17.11

Heeft als eerste goden op aarde laten ontstaan? - I.4.4

Kinderlijke en slaafse vrees - III.2.27

Over Gods barmhartigheid - III.2.15

Over het tegenwoordige leven - III.20.44

Over onze toekomstige staat - III.24.6

Schuldbelijdenis bevrijdt van vrees over de zonde - III.4.12-14

Van de goddelozen - III.3.24

Vrees en geloof *zie: Zekerheid van het geloof*

Vreze des Heeren - III.2.26

Ware vrees voor God komt voort uit een tweevoudig gevoelen - III.2.26

Vrijheid, christelijke

Aanhangsel van de rechtvaardiging - III.19.1

Bestaat in gewillige gehoorzaamheid aan de wet - III.19.4-6

Bestaat in voor de rechtvaardiging zien op Christus alleen en niet op de wet - III.19.2-3

Bestaat in vrijheid ten aanzien van uitwendige zaken van middelmatige aard - III.19.7-8

Betoog van Paulus in de Galatenbrief - III.19.3

Drietal bestanddelen - III.19.2-8

Ergernissen *zie aldaar*

Geen aanleiding om zwakke broeders te kwetsen - III.19.10

Geen dekmantel voor bevrediging van eigen lusten - III.19.9

Is geestelijk en mag niet misbruikt worden - III.19.9-10

Juist begrip daarvan noodzakelijk - III.19.1

Onderscheid tussen wet en evangelie - III.11.17-18

Vroomheid

Beweegt zich binnen de grenzen die haar gesteld zijn - I.12.1

Blijkt wanneer wij ons door Gods dienaren willen laten leren - IV.3.1

Ceremoniën en sacramenten zijn oefeningen daarin - IV.10.29; IV.14.19

Definitie - I.2.1

Eerste stap is erkennen dat God onze Vader is - II.6.4

Elke vordering daarin is het verborgen werk van de Geest - III.24.13

Gebed en vroomheid gaan samen - III.20.10

Heeft belofte van toekomstige en tegenwoordige leven - II.9.3

Rechtvaardiging door het geloof is de kern daarvan - III.15.7

Rust op de leer - IV.1.12

Tien geboden regel daarvoor - II.7.1

Vereist voor ware kennis van God - I.2.1

Voorbeeld van Christus behelst alle plichten daarvan - III.15.8

Vrucht van bekering - III.3.16

We moeten door de Geest gedood worden om de beginselen daarvan te leren - III.3.8

Zekerheid van de Schrift is daarvoor noodzakelijk - I.7.4

Vrouwen

Mogen niet dopen - IV.15.21

Ontbreken meestal in de geslachtsregisters - II.13.3

Waarheid

Natuurlijke verstand heeft liefde tot de waarheid maar kan die niet vinden - II.2.12

Wederdopers

Over de eed - II.8.26

Over de kerk - IV.1.13

Over de kinderdoop - IV.16.1

Over de onvolmaakte wedergeboorte van de gelovigen - III.3.14

Over de overheid - IV.20.2

Over de verhouding Woord en Geest - I.9

Over het verbond van God met Israël - II.10.1-2

Wedergeboorte

Begin van het geestelijke leven - II.3.6

Bekering *zie aldaar*

Door het geloof - III.3.1

Door het Woord - IV.1.6

Herscheping naar het beeld van God is het

doel daarvan - I.15.4; III.3.9
 Hoe deze plaatsvindt bij kleine kinderen -
 IV.16.17
 Levenslang proces - III.3.9; IV.15.11-12

Wederkomst van Christus

Hoe zal dat zijn? - II.16.17
 Laatste oordeel *zie: Oordeel, laatste*

Weldadigheid van God

God is vriendelijk en weldadig jegens allen -
 I.5.7

Wereld

Geregeerd door Gods voorzienigheid - I.16.1
 Geschapen door God - I.14.1
 In de menselijke ziel schuilt een wereld van
 ongerechtigheden - III.7.2
 Te vergelijken met een schouwburg - I.6.2;
 I.14.20

Werk

Geloof wordt soms zo genoemd - III.18.10

Wet en evangelie

In het evangelie meer zicht op Christus dan in
 de wet - II.9.1-2
 In relatie tot de rechtvaardiging - III.11.17-18
 In relatie tot de verhouding OT en NT -
 II.11.10
 Johannes staat tussen wet en evangelie in -
 II.9.5
 OT en NT *zie: Testament, Oude en Nieuwe*
 Tegenstelling tussen wet en evangelie niet
 absoluut - II.9.4
 Weg van wet naar evangelie in de ervaring van
 de gelovige - II.8.3

Wet van God

Betekenis van de beloften daarvan - II.7.4;
 II.8.4
 Ceremoniële wet en zedenwet wijzen heen
 naar Christus - II.7.1-5
 Christus de beste uitlegger - II.8.7
 Doel *zie: Wet van God, hoofdinhoud van de*
 Drie functies *zie: Wet van God, drie functies van*
de
 Drie soorten geboden - II.5.6
 Driedelig argument bekrachtigt verheven
 karakter daarvan - II.8.13-15
 Gegeven om ons de volmaakte gerechtigheid
 te leren - II.8.5
 Heeft voor de gelovigen gedeeltelijk maar niet
 helemaal afgedaan - II.7.12-17

Innerlijke wet of 'natuurwet' in het hart -
 II.2.22; II.8.1

Is het volbrengen van de wet voor ons onmo-
 gelijk? - II.7.3-5

Is onderverdeeld in tien geboden - II.8.12

Leert dat God als onze Schepper de plaats van
 vader en heer inneemt - II.8.2

Leert dat we op geen stukken na beantwoor-
 den aan de wil van God - II.8.3

Leert ons te wanhopen aan onze eigen krach-
 ten - II.8.3

Niets is God zo aangenaam als gehoorzaam-
 heid - II.8.5

Onderscheid tussen wet en evangelie *zie wet en*
evangelie

Op wonderlijke wijze door God bewaard en
 beschermd - I.8.10

Paulus vat deze soms op in strikte zin - II.9.1

Tien geboden *zie aldaar*

Tuchtmeester tot Christus - II.7.11

Uitlegregels *zie: Tien geboden, uitlegregels voor de*
 Veronderstelt geen vermogen tot het goede -
 II.5.6-8

Veroordeelt alle bijgelovige manieren om God
 te dienen - II.8.5

Verschil met menselijke wetten - II.8.6

Waarom door God afgekondigd? - I.6.2

Waarom op schrift gesteld? - II.8.1

Was vol van Christus - II.7.1

Wijst soms op heel de vorm van de godsdienst
 die door Mozes overgeleverd is - II.7.1

Wet van God, drie functies van de

Eerste functie: overtuiging van zonde - II.7.6-9

Eerste functie is als een spiegel - II.7.7

Eerste functie wil brengen tot gebed om
 genade en niet tot wanhoop - II.7.8-9

Eerste functie volgens Augustinus - II.7.9

Tweede functie: beteugeling van de boosdoe-
 ners - II.7.10-11

Tweede functie is nodig voor het openbare
 leven - II.7.10

Derde functie: vermaning van de gelovigen tot
 het goede - II.7.12-13

Wet van God, hoofdinhoud van de

Eigenliefde en naastenliefde - II.8.54

Moeten sommige geboden als 'raadgevingen'
 beschouwd worden? - II.8.56-57

Niet slechts ruwe vormen en eerste beginselen
 van de gerechtigheid - II.8.51

Waarom gaan Christus en de apostelen soms
 aan de eerste tafel voorbij? - II.8.52-53

Wie is onze naaste? - II.8.55

Zijn hemelijke goddeloosheid en begeerte vergeeflijke zonden? - II.8.58-59

Wetenschap

Gave van God - II.2.14-16

Wezen van God

Is onbegrijpelijk - I.5.1

Moet niet onderzocht maar aanbeden worden - I.5.9

Wijsheid

Geestelijke wijsheid is het waard om er elke dag tijd aan te besteden - II.8.32

Hoofdinhoud daarvan bestaat uit twee delen - I.1.1

Wil

zie: Onvrije wil

Wil van God

Regel van alle gerechtigheid - II.8.5

Tweevoudig? - I.18.3; III.24.17

Wordt soms uitgevoerd door zondige daden van mensen - I.17.5; I.18.1

Wonderen

Betekenis van de wonderen die Mozes verricht heeft - I.8.5

Christus oefende in Zijn wonderen Zijn eigen kracht uit - I.13.13

Hebben tegenover Gods waarheid geen enkel gewicht - Opdracht.3

Woord

Christus wordt zo genoemd - I.13.7

Geest werkt door en met het Woord - I.9; II.5.5

Mensen moeten daardoor onderwezen worden en niet door beelden - I.11.7

Ononderbroken relatie tussen geloof en het Woord - III.2.6

Sacrament bestaat uit het Woord en een uiterlijk teken - IV.14.4

Satan blijft nooit rustig slapen als het ergens verschijnt - Opdracht.7

Schrift *zie aldaar*

Volmaakte regel om goed te leven - IV.10.7

Waarom wordt het met 'zaad' vergeleken? - IV.14.11

Woord, bediening van het

Hoe moet het Woord gepreekt worden? - IV.3.6

Loftuitingen daarop in de Schrift - IV.3.3

Noodzaak en nut - IV.1.5; IV.3.2

Uitwerking daarvan is afhankelijk van de Geest - IV.1.6

Waarom gebruikt God mensen? - IV.1.5; IV.3.1

Wraak

Verboden - II.8.56

Zaligheid

Helemaal in Christus begrepen - II.16.19

Kern daarvan volgens de Schrift - III.2.28

Vier oorzaken daarvan - III.14.17, 21

Zekerheid van het geloof

David en zijn geloofsstrijd - III.2.17

Echt geloof is geen mengvorm tussen geloof en ongelooft - III.2.24

Eenheid met Christus geeft zekerheid - III.2.24

Geen geloofszekerheid zonder enige vrees - III.2.17

Kinderlijke vrees en slaafse vrees - III.2.27

Met 'vrees en beven' onze zaligheid bewerkten? - III.2.23

Omschrijving - III.2.16

Scholastieke theologen daarover - III.2.38-40

Strijd tussen vlees en geest - III.2.18

Strijd van het geloof - III.2.21

Verkiezing en geloofszekerheid - III.2.4-6

Vrees voor God die geen afbreuk doet aan de geloofszekerheid - III.2.22

Wordt heftig bestreden en aangevochten maar niet overwonnen - III.2.17

Zekerheid over Gods liefde en goedgunstigheid - III.2.28

Zwak en sterk geloof - III.2.19-20

Zelfonderzoek

Bereidt ons voor op de genade van Christus - III.12.5-8

Echt en onecht geloof - III.2.11-12

Hoe dit op een deugdelijke manier plaatsvindt - III.12.5

Moet leiden tot zekerheid - III.2.39

Rust wordt alleen gevonden in rechtvaardiging uit genade - III.13.3

We moeten onszelf en niet een ander beproeven - IV.1.15

Zelfonderzoek en avondmaal - IV.16.30; IV.17.40-42

Zelfverloochening

Bewaart voor afgunst - III.7.9

Bewaart voor ongeoorloofd najagen van rijkdom en eer - III.7.9
 Christus vraagt dat van Zijn discipelen - III.7.2
 Erg moeilijk - III.7.5
 Heeft betrekking op mensen en op God - III.7.4
 Helpt ons tegenspoed te dragen - III.7.10
 Hoe moet deze in praktijk gebracht worden? - III.7.4
 In onze verhouding tot God - III.7.8-10
 In onze verhouding tot de mensen - III.7.4-7
 Kruisdragen als deel daarvan *zie: Kruisdragen*
 Moet ertoe leiden dat we ons geheel en al aan de Heere toevertrouwen - III.7.10
 Noodzaak daarvan - III.7.10
 Stelt ons in staat onze gemoedrust te bewaren en geduldig te zijn - III.7.8
 We behoren God toe en niet onszelf - III.7.1
 Welgeordend leven volgens Paulus in Titus 2 - III.7.3

Ziel

Argumenten voor de onsterfelijkheid daarvan - I.15.2
 Bestaat uit verstand en wil - I.15.7-8
 Eigenlijke zetel van Gods beeld - I.15.3
 Geen aftakking van het wezen van God - I.15.5
 Omschrijving daarvan - I.15.2, 6
 Wijsgerige denkbeelden daarover - I.15.6-7

Zingen

Al heel oud ritueel in de kerken - III.20.32
 Geen algemeen verbreid gebruik in de kerken - III.20.32
 Moet voortkomen uit ons hart - III.20.31

Zippora

Rechtvaardigt haar besnijdenis van haar zoon de doop door een vrouw? - IV.15.22

Zitten van Christus aan de rechterhand van God de Vader

Vruchten daarvan - II.16.16
 Wat dit betekent - II.16.15

Zonde

Dodelijke en vergeeflijke zonden? - II.8.58-59; III.4.28

Erfzonde *zie aldaar*

God niet de auteur daarvan - I.14.16; I.18.4; II.4
 Goede bedoeling sluit vallen in de zonde niet uit - II.2.25
 In welke zin bezoekt God zonden van de vaders aan de kinderen? - II.8.19-20
 Is in de gelovigen overwonnen maar nog wel aanwezig - III.3.11
 Lichte en zware zonden - IV.12.4
 Verborgene en openbare zonden - IV.12.3
 Verdorvenheid van de mens *zie aldaar*
 Waarom worden zonden 'schulden' genoemd? - III.20.45
 Wordt buiten de kerk niet vergeven - IV.1.20
 Wordt door Plato onterecht altijd aan onwetendheid toegeschreven - II.2.25
 Zonde tegen de Heilige Geest *zie aldaar*
 Zondeval *zie aldaar*

Zonde tegen de Heilige Geest

Wat is de aard daarvan? - III.3.22

Zondeval

Adam had staande kunnen blijven - I.15.8
 Beschrijving daarvan - II.1.4
 Erfzonde *zie aldaar*
 Gevolg: natuurlijke gaven bedorven en bovennatuurlijke verloren - II.2.12
 Gods raadsplan en de zondeval - III.23.7-8
 Had God Adam niet kunnen bewaren? - I.5.8; II.1.10
 Heeft Gods wraak over het gehele menselijke geslacht ontstoken - II.1.4
 Kwam voort uit ongelof - II.1.4
 Strekt zich uit de gehele schepping - II.1.5
 Strekt zich uit tot al Adams nakomelingen - II.1.5

Zoon van God

Christus is Zoon van God en Mensenzoon - II.14.6
 Dat Hij dat is, doet aan Zijn godheid niets af - I.13.23
 In welke zin Christus zo genoemd wordt - II.14.6

Zorgeloosheid

Verspert de weg tot Christus - III.12.8